

12748

GUTA,

ÁGOSTAI HITVALLÁSÚ EVANGELIKUS
ANYAEGYHÁZ

TÖRTÉNETE

1543—1900-IK ÉVIG.

IRTA:
FÉNYES LAJOS
LELKÉSZ.

ÁRA: 1 KORONA.

BALASSA-GYARMAT,
B.-GYARMATI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1902

Tikksele példány

22748

GUTA,

ÁGOSTAI HITVALLÁSÚ EVANGELIKUS
ANYAEGYHÁZ

TÖRTÉNETE

1543—1900-IK ÉVIG.

IRTA:
FÉNYES LAJOS
LEI.KÉSZ.

ÁRA: 1 KORONA.

BALASSA-GYARMAT,
B.-GYARMATI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1902

12748

ORSZÁGOK
• EVANGÉLIKUS •
KÖNYVTÁR

L
2007

A gutai ág. hitv. evang. anyaegyház története.

A nógrádvármegyei *Guta* községének jelenlegi összes lélekszáma 686. Eredetileg rácz, vagyis szerb nyelvű és így bizonyosan görög keleti vallású, azaz ó-hitű volt. Maga a község régenten a *Galga* patakján tul, a völgynek azon oldalán feküdt, mely *Vanyarcz* felé esik s ama domb körül épült, melyen ugy most, mint eleitől fogva mindig, a gutaiak temetője volt és van. Ezen domb tetején, a temető magaslatán, állott a ráczok temploma, mely az egyházi jegyzőkönyv (*Liber oeconomiae et memorabilium ecclesiae Guthensis matris et Vanyarcz*) IV. részében, 35. §-ban foglalt adatok szerint, hadi sánczczal volt körülvéve s ugy maga a templom, mint a körülötte lévő sáncz, a lakosok védelméül szolgált, a hova a törökök pusztítása és rablása ellen menekültek; — míg végre az ellenség által felgyujtatván, porrá égett az egész falu templomával együtt; — a lakosságot részint leölték, részint rabságra hurczolták, ugy, hogy a falu teljesen elpusztult, lakatlanná vált. Ezen faluból ezidőszerint semmi látható emlék nem maradt fön, kivéven az ós-templom alapfalait, a romokat, melyek még most is hirdetik a régi falu és templom egykori létezését és végpusztulását.

A török látván, hogy abból neki semmi haszna, ha egész vidékek elpusztulnak s néptelenné válnak, arra törekedett, hogy a lakatlan helyeket benépesitse s így az 1543-ik év körül telepítette meg szláv-ajku lakosokkal a mostani *Gutát*, mely most a *Galga* patakján innen fekszik, a völgynek azon oldalán, mely *Sáp*-felé esik s *Nagy-és Kis-Gutából* állott; — *Nagy-Gutának* a falu azon részét nevezték, mely *Vanyarcz* és *Acsa*-felé, — *Kis-Gutának* pedig, mely *Kövesd*-felé feküdt.

Ezen bevándorolt gutaiak, a jegyzőkönyvi adatok szerint, már letelepedésük korában, ágost. hitv. evangélikusok, azaz lutheránusok voltak s ezek legrégebb temploma *Kis-Gután*, körülbelül azon a dombon épült, melyen most *Bartos István* telkesgazda pajtája és szérűje van; a paplak pedig mellette, Guta patakján innen, a *Kizúr*-féle telek tőszomszédságában; az iskola pedig ezen patakon tul, szemközt a paplakkal állott. Mindezen épületek fából voltak építve s ép azért gyakran a tűzvész martalékává lettek.

Az 1742-ik évben, *Balassovitz Gábor*, Gutának jeles papja, az akkori legöregebb gutai emberek vallomását s tanubizonyságát írásba foglalván, ezzel *Guta* községének és egyházának ősi eredetét és régi történetét az enyészettől megővta s megőrizte századokra, évezredekre, az utókor számára.

Ezen fontos okmányt hű fordításban itt közlöm, a mint következik:

Mi *Guta* községének már aggkorú lakosai, *Peti Máté* 69 éves, *Neczpál János* 90 éves, *Varga Istók* 90 éves, *Varga János* 89 éves, *Szuchy Tamás* 92 éves, bizonyítjuk és valljuk, a nálunk még idősebb őseinktől nyert értesülésünk és tudomásunk szerint, hogy *Guta* községünkben, ezen helyen, ahol most épült, annak kezdete óta, semmiféle más, mint ágost. hitv. lutheránus-evangélikus Istenige hirdetői voltak. Mely bizonyságunkat következő módon és sorrendben tesszük és erősítjük:

A mint *Szulejmán* török császár 1543. év körül *Budavárát* és városát hatalmába kerítette s néhány évig azután annak birtokában s országunk nagyobb részében uralkodván, látta, hogy minden környékbeli falu, az előzőleg dúló háborukban egészen elpusztult s neki semmi hasznot sem hajt, elrendelte, hogy bárhonnán lakosok jöjjenek azon helyekre, s azokat elfoglalva, telepedjenek meg. A midőn is ezen heiyek és faluk megszállása és megtelepítése után, még a legöregebb emberek sem emlékeznek itt *Gután* más, mint evangélikus papokra és prédikátorokra.

Őseink emlegetik ezen gutai papok neveit is, u. m. elsőnek *Flaskát*, aki nekem, *Peti Mártonnak* «*abávosom*» — dédatyám — volt, azaz, az én atyámnak nagyatyja, *Turopolya* község szülöttje, ahol még mai napig néhány utódja él. Élt pedig ezen *Flaska* 102 évet és itt *Gután*, a mi pusztá templomunk mellett van eltemetve. Hivatalát viselte 1620—1641. évig.

A második volt *Házik*, később hitehagyott, vagyis apostata. Ugyanis néhány évig itt közöttünk paposkodván, önkényt *Szádokra* távozott nejével együtt s itt pápista hitre tért, licentiátussá lett.

Én, *Varga Istók*, hallottam róla, hogy a mint először lépett szószékre s ezen szavakat mondá: «hogy eddig még nem prédikált, hanem ugatott», — azonnal a guta ütötte meg.

A harmadik *Kártik*, a mi lakostársunknak, *Kártiknak*, vagyis «pap» *Mártonnak* nagyatyja. Ezt az én atyám, t. i. *Varga Istók* atyja, a királyi citatio és erős katonai kutatás elől, azon időben, midőn az összes papoknak *Pozsonyba* sonnan — bocsásd meg Isten! — egészen gályarabságra menniök kellett, különféle helyeken rejtegette; először egy istállóban, hidlás alatt, iskolánkkal szemben, a hol gyakran a szent keresztséget is kiszolgáltatta, aztán kint a hegyekben, az ugynevezet «*mély árokban*», gödröt és barlangot ásva neki.

Kártik halála után a falu elpusztult; a templom is, azon időben a paplak fölött, a dombon épülve, leégett.

Néhány év multával, midőn a törököt hazánkból kiűzték, ismét összeszedte magát a falu és meghívta *Rotarideszt*, a kit föl is szenteltetett *Bártfán*, a kinek hivataloskodása alatt egyházunkban a templom újra épült és más helyre, a falu közepére, a hol most is áll, helyezték át.

Ennek távozása után a béri egyházba, a mi lelkésünk lett *Irdina András*, a kurucz idők korszakában.

Ez eltávozván *Ponikra*, az egyház meghívta *Herman Sámuel*t *Agárdról*, a ki az uralkodó ragályos betegség (pestis) alatt közöttünk élt. Midőn is, mint ezen járvány áldozata, jobblétre szenderülvén, utána *Kelecsényi* lett a mi papunk *Felső-Kürtösről*.

Az ő elmenetele után *Rakonczára*, meghívta egyházunk *Pilárik Jeremiás* urat, a ki ép azon időben tért haza Németországból és a kit föl is szenteltetett papi hivatalára. S ez a dacsolami egyháznak mostani lelkésze s bizonyos kerület vagy megye érdemekben gazdag superintendense és püspöke.

Pilárik ur tőlünk *Teszérbe* távozván, ennek helyére *Polichnóról Balassovicz Pált* választottuk meg.

Ezt, egyházunkban töltött 12 évi hivataloskodása után történt lemondásával, még életében követte hivatalában fia, *Balassovicz Gábor*, a ki egy év előtt tért haza

Németországból, ez idő szerint *Acsán* tekintetes *Prónay Gábor* ur házánál nevelő, a kit az egyház *Dacso-Lamon* fölszenteltetett 1742-ik évi január hó 31-én s végre, a ki működésével egyházunkat jelenleg kormányozza, építi és gondozza.

És ez a sorrendje az evangélikus lelkészeknek a mi gutai egyházunkban, kezdettől fogva, másfél századon fölül. A kik mindezeket hitünkkel és eskünkkel erősítjük.

Ehhez hozzáadjuk még azt is, nehogy az holtunk után az emberi emlékezetből kiveszszzen, miszerint főtisztelendő *Pilárik Jeremiás* ur, mostani püspök jelenlétében, 1719-ben, itt helyben, Gután, a róm. kath. püspökség visitatiót és látogatást tartott s a következőket állapították meg. Megeskettek községünkben négy legöregebb férfiut azon kérdésre: «Hallották-e, hogy valaha a gutai egyházban római pápista pap lett volna?» — a kik mindnyájan egyhangulag vallották, hogy azt soha senkitől, még mondaszerűen sem hallották. Együttal a fenti kérdés bizonyosságára nézve, mint tanut, meghívtak a szomszéd községekből 12 róm. kath. férfiut, u. m.: *Berczelről* 4-, *Kövesdről* 4- és *Becskéről* 4-et, a kiknek hit- és eskütétele a mienktől semmiben sem különbözött. E fölött maga a visitor is nagyon csodálkozott, a tanubizonyosságot saját jegyzőkönyvébe beírta s hozzánk oly értelemben szolt, hogy még egy faluban sem talált lutheránus-evangélikus papok ily őseredetére s azért ne féljenek, hogy ez változást s envedjen. S azon férfiak közül, a kik ezen tanubizonyosságot tették, még mai napig néhányan életben lévén, hogy ez így történt és nem máskép, — bizonyítják.

A mi időnkben, tudvalevő dolog mindenki előtt, hogy *Vanyarcz* falu, az Ur 1717-ik esztendejében, a mint épülni kezdett, gutai egyházunkhoz, mint leány az anyához, csatlakozott. A mely egyesülés, megerősítve a megyei hatóság, a földbirtokos urak és a ntú esperesség által, mind e mai napig fönnállt és fönnállani óhajt ezentul is.

Kelt Gután, 1742-ik évi február hó 12-én.

Eddig tart az élő tanuk, * * * mint legöregebb emberek vallomása, a gutai ev. egyház eredetére és multjára nézve. Itt meg kell jegyezni, hogy ezen tanuvallomások *Balassovicz Gábor* papságának első évében, 1742-ben történt s neki nagy elismeréssel és hálával tartozik egy-

házunk s nyugvó porait áldhatja mindörökké, hogy az egyház legrégibb történetét így megörökítve, azt a későbbi századok s utódok számára megőrizte s főtartotta.

Itt látnivaló, hogy a történet szoros összefüggésben van a sorrendben nevezett lelkészek egyházi működésével: tartsuk meg ezen sorrendet továbbra is s amennyiben a már említett lelkészekről, az egyházi jegyzőkönyvek lapjain, még egyéb említésreméltó adat előfordul, azt a következőkben adom elő:

A tanubizonyságot tevő gutai öreg emberek az egyház első lelkészének *Flaskát* mondják. Ezen *Flaskát* a nógrádi esperességi gyűlés, melyet *Dobrocson* 1620-ik évi márczius 6-án tartottak, jegyzőkönyvében *Fidéliáni Jánosnak*, «*Flaska*» papnak is nevezi, a ki *Turopolyáról* távozván, ott helyébe *Zakalecz Mihály*, Balassa Zsigmond kékkői várában udvari káplán, lett megválasztva.

Az öreg emberek a gutai egyház második papjául *Házikot* (György) nevezik, azonban az esp. gyűlés fenti jegyzőkönyve, Guta második papjának *Paulinus Mihályt* említi 1641-től, a ki közvetlen utóda volt Flaskának. Ugy ő róla magáról, mint lelképásztori működéséről, a jegyzőkönyvekben semmit följegyezve nem találunk.

A harmadik lelkész volt *Házik György*, a kiről fentebb már történt említés. Ugy a 2-dik, mint 3-dik lelkész működési ideje külön-külön pontosan meg nem határozható. A kettőjük lelkészkedése azonban 1641—1649-ig terjedő évekre esik, mert azután, mint negyedik lelkész Kártik Mátyás következik, a ki az esp. jegyzőkönyvbe az 1649. évi novemb. 4-én jegyezte be magát, mint gutai lelkész s itt lelképásztorkodott 1682-ik évig.

A gutai ev. egyház első canonica visitációja Kártik Mátyás idejében volt 1657-ben, de nem Gután magán, hanem Szécsényben tartották, még pedig *Lányi Dávid* superintendens, breznóbányai lelkész által, a mint az a püspöki látogatás jegyzőkönyvének II-ik kötetében a 251-ik lapon előfordul. Ezen Kártik Mátyásról az van mondva az esp. régi protocollum I. részének 61-ik oldalán, hogy az 1653-ik évi ápril hó 17-én Lesten tartott esp. közgyűlés, ezen lelkészt, Felső-Sztrégováról, a hova törvényellenesen és az esperesség tudta nélkül távozott, vissza parancsolta Gutára. Az ő idejében volt a magyarhoni nagy vallásüldözés, midőn az evang. lelkészeket sorra börtönbe vetették, kínpadra és gályarabságra hurczolták.

Kártik Mátyás halála után üresedésben van a lelkési állomás, alkalmasint a tűzvész miatt, melyről már előbb történt említés.

Mint ötödik lelkész *Rotaridesz Sámuel* következik 1693—1703-ig. Erről azonkívül, a mit ama legöregebb emberek mondanak, csupán annyi olvasható még az okmányokban, hogy Ponikról, Zólyomnegyéből való, a hol atyja, Rotaridesz János, lelkész volt és hogy Bártfán Zábler Jakab superintendens szentelte fel 1693. jun. 11-én s habár tőlünk Bérrre ment át papnak, meghalt a dacsolami egyházban.

Hatodik lelkész *Hrdina András*, 1703—1707-ig. Hogy Bánkról lett volna ide meghíva, a mint állítják: nem egészen bizonyos.

Hetedik lelkésznek *Herman Sámuel* 1707—1712-ig következett. Erről s lelkészkedése alatt történekekről egyéb említés nincs, mint az, a mit már előbből mondottunk.

Utána következik, mint nyolczadik lelkész *Kelecsényi Mátyás* 1712—1717-ig.

Ennek Rakonczára, Hontmegyébe való távozása után kilenczedik lelkészül *Pilárik Jeremiást* hívták meg, 1717—1723-ig, a ki később, mint dacsolami lelkész, a superintendensi hivatalt 2 évig viselvén, 1743-ik évi jun. 13-án jobblétre szenderült s vele a Pilárik család kihalt. Ezen jeles férfiu az ő első szentbeszédét Vanyarczou, szabad ég alatt, egy körtefa árnyában, a száraz malom mellett tartotta, a mint azt a jelenvolt gutaiak, u. m. Abelovszky Márton, id. Neczpal János, Kristóf János Turán, bizonyítják.

A tizedik lelkész *Balassovicz Pál* volt 1723—1741-ig. Erről többi közt az van mondva (Memorabilia ecclesiasticae Guthensis), hogy nyavalyatörést gyógyítván, sok ember sereglett hozzá a legtávolabbi vidékről s ezáltal nagy vagyonra tett szert; de mert a mellett különféle babonás kuruzslásokat végzett, kényszerítették hivataláról lemondani s e miatt magán életbe vonult. Meghalt 1756. évi julius 2-án. Ő alatta épült újra a paplak 1724-ben Kis-Gután, Kövesd felé, a patakon innen.

Helyébe, mint tizenegyedik pap, fia, *Balassovicz Gábor* lépett, a kinek a lelkészkedése alatt tették a gutai legöregebb emberek, az egyház eredetére és multjára nézve, ama tanubizonyyságot, mely mint fontos okmány fentebb olvasható. Gután 1742—1747-ig lelképásztorkodott; midőn is innen Szügybe távozván, ott 1754-ben halt meg.

Ennek idejére esik Hruskovicz Sámuel besztercebányai német lelkész és superintendens kánonszerű látogatása a nógrádmegyei ev. egyházakban s ennek rendeltére kezdte Balassovicz Gábor Gután az első anyakönyveket, háztartási, történelmi s egyéb jegyzőkönyveket vezetni. Ő alatta épült a vanyarczi templom is, a mi ellen az akkori váczai püspök, gróf Althán Károly nevében, Martoni Pál váczai kanonok, mint a kis-nógrádi kerület esperese, Nógrádmegye Szűgy községében, 1742-ik évi november 21-én tartott gyűlése elé beterjesztette protestációját, a vanyarczi lakosok ellen, mint a kik — ugymond — Ő Felsége engedelmé nélkül, egy dombon, kiváló helyen, a község kellő közepén, folyó évben egy, templomhoz hasonló épületet ujont építettek s ezen imaházban istentiszteletet tartanak. Ezen protestáció ellen azonban ugy a maga, mint a többi vanyarczi urak nevében, Egry Márton, beadta ellenprotestációját.

Balassovicz Gábornak Szűgybe való eltávozása után, mint tizenkettedik lelkész *Banczik Pál* következik, a kit Abelováról hívtak meg, — 1748—1750-ig, két évet és 10 hónapot töltött ezen egyházban s az 1750-ik évi december 22-én, 44 éves korában, örök bucsut vett hiveitől. Banczik Pál nyitott új anyakönyvet a vanyarczi egyházgyülekezeti számára 1749-ben.

Gutának tizenharmadik lelkésze *Járossy János* volt, 1751—1772-ig, a midőn Szarvasra ment lelkésznek. Ennek idejében 1754-ben nagy tűzvész pusztított Gután, úgy, hogy az egész falu leégett, a paplakkal és iskolával együtt, azonban a templom, a falu közepén, lángoktól körül nyaldosva, habár az egész templom fából való volt, csodálatos módon épségben maradt.

Új iskola lett építve 1755-ben és pedig Dudás Máté és Krizsán György házai közt, a község területén; — de azon telken, melyet az egyház az uraságtól paplak számára kért, mészárszéket építettek. A mostani paplakot az egyház a megyétől vásárolta 1760-ban, mert az van mondva az okmányokban: «azon fölbecsült községi házért, mely paplaknak lett véve, fizetett az egyház ifj. Neczpál András által küldve, az alispánnak 35 forintot.

Megemlítendő még, hogy 1767-ik évi május 22-én írott nyilatkozat szerint, Gerhard Pál bíró, Kosarnyik András esküdt és Marcsek János, az egész Guta községe nevében, kijelentik, hogy a papi és tanítói özvegyek számára lakó-

házat építettek, az iskolai pincze mellett, a községi mézsárszék fölött, melyben szabadon lakhatnak nevezett özvegyek holtuk napjáig. Özvegy nemlétében a ház kiadandó bérletbe az egyházi pénztár javára, a mint az, a jelen időig így áll fenn. A házat főnnállása óta, azonban mindedig, egyetlen özvegy sem vette igénybe.

Járossy távozása után, 1773—1805-ig, mint tizennegyedik lelkész, következik *Glósz Péter*, a kit az egyház Dobrocsról hívott meg.

Az 1891-ben nyomtatott egyetemes egyházi névtár 99-ik oldalán azt mondja, hogy a bányakerületi superintendensek sorában a 12-ik Glósius Dániel, zárjelben (mások szerint Péter), sziráki lelkész volt 1752-ben, aki azonban beigtatása előtt meghalt. Itt a történeti hűség kedvéért meg kell jegyezni, hogy Glósz Péter sohasem volt Szirákon lelkész, még kevésbé superintendens, mert Glósz Péter, a gutai okmányok szerint 1751-ben lőcsei, — 1756-ban pedig pozsonyi tanuló volt. Azonban Glósz Dániel neve ugyanezen gutai okmányokban, már az 1751-ik évben úgy fordul elő, mint sziráki lelkész és nógrádmegyei esperes. (Anno 1751 vocatus est (Járossy) per ven. Dnum Seniorelem Danielelem Glosius, Ecclae tum temporis Szirakiensis VDMrum, cum sermone probatico, in hac Eccla Dom. 4. post Epiphantias dicendo).

Glósz Péter a legkiválóbb s legtevékenyebb lelkésze volt Gutának, 32 éven át. Sárosmegyében, Keresztesen született, Glósz Mihály lelkész és Roskoványi Zsuzsanna, nemes szülőktől.

Gutára jövén, azonnal hozzáfogott az új, a mostani monumentális templom és torony építéséhez. Ámde nem ment az oly könnyen azon időkben. Előbb engedélyt kellett kérni Ő felségétől a királytól. 1774-ben tehát felterjesztette az egyház kérvényét Ő felségéhez Mária Teréziához, egy rendes templom építése végett. A kérvényt Beniczky Sámuel mohorai, Párniczky András tótgyörki és Egry József berczeli földbirtokos urak készítették és szelvelték fel.

Ezen kérvényre a pozsonyi helytartó-tanáctól, 1774. évi szept. 19-én, gróf Csáky János, Skerlec Ferencz, Prezeker Mihály aláírásával, Nógrádmegyéhez azon válasz érkezett, hogy vizsgálja meg: milyen a mostani imaház; van-e szükség ujnak építésére; hány lélekből áll az egyház s a vidéki hívek mily távolságra laknak; végre milyen azon alap, amelyből az építkezés fedezendő?

A megye erre vizsgálóbizottságot küldött ki, nevezetesen Fábrián István váci kanonok, ezidőszerint esperesplébános, Gonda Mihály és ócsai Balogh Péter személyében, akik Gután a helyszínén 1775. évi április 25-én végre nagy utánjárásra és kérelemre megjelentek.

A fölvelt jegyzőkönyv szerint mindenekelőtt fölmérték a régi imaházat, melynek hossza 8, szélessége 4 öl s mely kívül-belül megvizsgáltatván, azt minden tekintetben rozogának találták. A lélek létszámát következőleg állapították meg: Guta 564, Vanyarcz 700, Berczel 30, Kövesd 78, Becske 26, F.-Sáp 24, összesen 1422. Végre az építkezési alap állott: Egry Éva hagyatéka 372 forint 28 kr., kegyes adakozásból 30 frt, Beniczky Sámuel adománya 300 frt, Párniczky András 50 forint, Egry József 100 forint, Baloghy József és Mihály 100 forint, Ilgó urnő 100 forint, Kortsek Márton 50 forint, Bene Ádám százados 100 frt, Rakonczay András 8 frt, összesen 1210 rajnai forint.

Ezen jegyzőkönyvet aláírták azzal, hogy a legközelebb tartandó megyei közgyűlés elé körülményesen fölterjesztik.

A megye, a bizottság által fölvelt jegyzőkönyvet elfogadván, azonnal a helytartó-tanács elé terjesztette.

Erre megérkezett az engedmény Nógrádmegyéhez új imaház építésére, Ő felségétől Mária Terézia magyar királynőtől, a pozsonyi helytartó-tanács utján, 1775. évi július 12-ről keltezve. Ezen királyi intézmény Nógrádmegye gyűlésén kihirdettetvén, kiküldetett ócsai Balogh Péter Gutára, a királyi határozat végrehajtása végett, a ki 1775. évi október 4-én, magával hozva B.-Gyarmatról kőmivest, a templom helyét, a helybeli patrónusok és a hivek nagy sokasága jelenlétében s annak örömeire, a régi imaház helyén, 13 öl hosszban és 6½ öl szélességben, kimérte.

Mindezek után megbizattak: siroki Egry József berczeli földbirtokos felügyelő és Glósz Péter lelkész, a templomépítés felügyeletével, megalkudtak Hofel József b.-gyarmati kőmives-mesterrel az egész munkára nézve 800 rajnai forintban (később 1100 forintban) s megvetették az új templom alapját 1775. évi október 17-én, — mielőtt előbb az egész gyülekezet Istenhez fohászzkodott — a Jézus, mint az ő egyházának legerősebb fundamentoma nevében s tartott az alapfal építése egész november 18-ig, a midőn azonban a nagy fagy miatt a munkát félben kellett hagyni.

A következő 1776-ik évben teljes erővel hozzáláttak az építkezéshez; a zsellérek 550 öl követ fejtettek, ölet 6 garásával számítva, összesen 165 rajnai forinton; a gazdák pedig az összes anyagot: követ, homokot, meszet, fát a legnagyobb szorgalommal fuvarozták s hordták össze.

A patronátus azonban, tekintettel arra, hogy a templom a község közepén épül s esetleg a tűzvész veszélyének van kitéve, hogy ettől lehetőleg védve legyen, elhatározta, miszerint a templomot bolthajtással építteti s a kőmivesnek munkáját ily értelemben 300 forinttal emeli, úgy, hogy az egész kőmives-munka ezután 1100 rajnai forintba fog kerülni s a mesterrel, Beniczky Sámuel által szerkesztett, következő szerződést kötött:

«Mi alólírottak tudatjuk, hogy a királyi felségtől azon engedményt nyervén, miszerint Nógrádmegyébe kebeleztetett Guta községében, a régi fa- és kis templom helyett nagyobbbat és kőfalból valót építhetünk, Haferl József b.-gyarmati kőmives-mesterrel következőleg egyeztünk meg, hogy:

1. A templom kívül 13 öl hosszú legyen.
2. Külső szélessége $6\frac{1}{2}$ öl.
3. Az alap mélysége 3 és szélessége $3\frac{1}{2}$ láb.
4. A fal vastagsága az alap fölött 3 láb és magassága 5 öl.
5. Belül 12 pillér, mindegyik $1\frac{1}{2}$ láb vastag és 5 láb széles.
6. A sanctuariumban 2 pillér, mindegyik 3 láb széles.
7. A pilléreken csak egy főpárkány leend.
8. A karzat alatt két oszlop.
9. Homlokzat (frontispicium), mint a tervrajzban.
10. Bolthajtás az egész templomban, kupolára.
11. Kívül-belül becsületesen vakolva.
12. Az egész épület munkájának rendesnek kell lennie, úgy, hogy minden kárért, mely rossz munkából eredne, a mester eleget tenni tartozik.
13. Mint kőmives-legényeket, úgy napszámosokat, a mennyi kelleni fog, köteles lesz állítani és fizetni.
14. Mindezen előirt munkáért, midőn teljesen be lesz végezve, kap 1100, azaz ezerszáz forintot és 12 pozsonyi mérő buzát.
15. Hogy a legények anyagihiány miatt ne heverjenek s abból a mesternek kára ne legyen, arról biztosítjuk, hogy mindig elegendő anyaga lesz; de a pallér kö-

teles korán bejelenteni a szükségrendő dolgokat. Guta, 1776. márczius 30-án. Beniczky Sámuel, Egry József, Glósz Péter, a guta—vanyarczi egyház lelkipásztora, Haferl József, b.-gyarmati kőmives-mester.»

Az összes épületfa Árvas megyében, Zabress községében, Párniczky Dánielnél, András testvérénél lett megrendelve 417 forint értékben; azt Vág és Duna folyókon talpakon, Vácra szállítva, a gutai, vanyarczi és kövesdi hivek május 24-én hazafuvarozták. A templom fedelét Izell József gácsi ácspllér készítette 190 forinton s hozzáfogott a munkához június 4-én.

A kőmivesek, ácsok, egymással vetekedve, nagy szorgalommal végezték munkájokat; a kőmivesek szeptember 6-án a falak vakolásával elkészültek s hozzáláttak a homlokzat építéséhez; az ácsok pedig október 14-ig bezsindelyezték a fedelet.

Elkészülvén az új templom, 1776. évi november 10-én, szentháromság utáni 23-ik vasárnapon, Mártonnapkor, Pohl Mihály superintendens acsai és Sztruhár Ádám szűgyi lelkész azt ünnepélyesen fölszentelte, még pedig a helybeli lelkész, Glósz Péter jelenléte nélkül, mint a ki akkor éppen hideglelésben ágyban feküdt.

A következő 1777-ik évi április 15-én kezdték a kőmivesek boltozni a templomot s ezen munkájokat június 17-én, az összes munkát pedig október 14-én teljesen befejezték.

A régi templom fájából még ez évi novemberben papi pajtát építettek az ugynevezett Kopasz-hegy (pod holym vrchom) alatt.

Megemlítendő végre, hogy azon aranyozott keresztnek a gömbjébe, mely a templom fedelének a tetejére, a sanctuárium fölé, 1776-ban állított, következő latin emlékirást tettek be:

A mindenható Isten segítségével, ezen kőépület, mely egykor fából való volt, melyet azonban az idő emésztő ereje romba döntött, Mária Terézia kegyelmes engedelmséből és a következő pátrónusok hozzájárulásával épült:

Tekintetes pribóczi Beniczky Sámuel úr, a pesti magas kir. Kuria mindkét fórumának jeles advocátusa.

Tekintetes párniczki Párniczky András ur, ugyanazon pesti kir. Kuria jeles advocátusa.

Tekintetes siroki Egry József ur, nógrádmegyei assessor, jelenlegi gutai felügyelő.

Tekintetes baloghi Baloghy József és Mihály urak, nógrádmegyei assessorok.

Tekintetes Sturman Mária urnó, draskóczi Ilgó Sándornak, egykor a pesti magas kir. Kuria mindkét fóruma jeles advocátusának özvegye.

Nemes Kortsek Márton ur, esküdt.

Nagytiszteletű Glósz Péter ur, a guta-vanyarci egyház rendes lelkésze s ezen építkezések leghűbb gondozója.

A Szentháromság *dicsőségére s az utókor* örök használatára.

* * *

Végül még ide igtatom a templom építése idejében élő előjárók neveit: Krajcsovics György kántor-tanító, Wolak Márton bíró, Marcsek János kurátor, Neczpál András és Imro János egyházfiak.

1782-ben, a József-császári türelmi parancs után, midőn már a tágas és díszes templom készen volt, Vanyarcz, eddig hű leánya Gutának, hűtlen lett: elvált az anyától s önállósította magát — az anyaegyház áldása kíséretében. Tagadhatatlan, hogy ha ez a templom építése előtt történik, Guta egyháza, így magára hagyatva s a vanyarci 700 lelket nélkülözve, magának csak félakkora templomot épített volna. Vanyarcz már ekkor tulszárnyalta Gutát ugy a lelkek létszámára, mint egyházi vagyonosságra nézve.

1783-ban május 16-tól augusztus 8-ig épült a mostani paplak szolid anyagból és csakis a régi bolthajtásos szoba maradt a régi; később 1789-ben lett hozzá csatolva a mostani kamra.

1784-ben keresztül lett vive Guta községében az urbéres arányosítás, mely alkalommal a határ 3 fő dülőre lett osztva. Ezuttal a lelkész és tanító földjeit, — azé egy telek, ezé féltelek, — három dülőben adták ki, u. m.: az öreg szőlőkben, Dolinkában és a zsellérek hegyén. A rét a régi maradt; de a kertet, ugy a pap, mint tanító számára, a Kopasz-hegy alatt, a papi pajta mellett, hasították ki, a falun kívül, — azért, mert a paplak és iskola szűk helyen épült. Szólót a lelkész számára az egyház 1773-ik évi május 12-én vett 33 forintot; később azonban 1791-ben azon egész hegy, melyen ezen szőlő feküdt, abba lett hagyva s akkor határozatilag megállapították, hogy ezen elhagyott szőlő kárpótlásául fizet minden telkes gazda 16 itcze mustot s így tovább ezen arányban fel- és lefelé az egyháznak minden egyes hive.

Végre valahára 1791-ik évben, a pozsonyi országgyűlésen meghozták a XXVI-ik törvényczikket, mely mind a két magyar protestáns, u. m. ágost. hitv. ev. és evang. református egyháznak a teljes vallás-szabadságot, minden hozzá tartozandóságával, biztosítja.

1791-ben hozzá fogott az egyház új torony építéséhez s megalkudott Krausz János kőműves mesterrel 430 forintban, a ki a munkát ez évi márczius 31-én, Gőring János pallér vezetése alatt megkezdette. A torony közvetlen a templom mellé lett építve és június 5-ig 9 ölnyi magasságra ért. Június 6-án azonban reggeli 6 és 7 óra közt az egész torony fala, az összes állványokkal együtt összedőlt egészen az alapig. Glósz Péter lelkész a szerencsétlenséget következőleg adja elő: Én épen a templomból kijövet, a hol keresztelést végeztem, hallottam nagy recsegést és ropogást; a körülöttem állók kérdezték, hogy mi az s mi a teendő? — mire én félre téve minden okoskodást, azon parancsot adtam ki, hogy a torony falain és az állványon levő összes kőművesek és munkások azonnal szálljanak le. Alig hogy ez megtörtént, azon pillanatban nagy robajjal összedőlt a torony. Sokan a szomszéd falukból ide szaladtak, nem tudva, mi történik itt; mások látván a nagy port, melyet rengeteg füstnek vélvén, nagy csoportokban össze seregettek. A gutaiak pedig, ki szüleit, ki férjét, vagy gyermekét keresve, a nagy zürzavarban félvén, hogy a romok alatt agyonütve hevernek, — mást nem lehetett látni, hallani, mint jajgatást, sirást és kiabálást. Ezen nagy veszedelemben és szerencsétlenségben az volt a legnagyobb szerencse s Isten különös gondviselése, hogy senki meg nem halt, sőt még csak meg sem sérült.

Krausz János kőműves-mestert az egyház felelőssé téve, felszólította, hogy a torony falát, a maga költségén, újra építse. A dolog Krauszszal nem ment könnyen, úgy, hogy hatóságilag kellett őt rá kényszeríteni. Ily módon Dummer Emánuel pallér vezetése mellett újra épült a torony 1792-ben s május 14-től július 3-ig $4\frac{1}{2}$ ölnyire elkészült; végre a következő 1793-ik évben Schmidt Lukács pallér által május 6-tól július 30-ig, a vakolással teljesen felépült. Marschall Jakab váczai ácsmester 1793. július 1-től július 18-ig, 245 forintért befedte s a tetőt veresre festette, valamint a harangokat is a régi fatoronyból áthelyezték.

1795-ben az iskola, mely eddig fából való volt, Schitz

Leopold vácsi kőműves által újra épült, a fedelet pedig Cziczka Pál helybeli molnár készítette. Itt szükségesnek tartom megjegyezni, hogy az összes iskolai költségeket nem az egyház, hanem a község pénztára fedezte.

1796-ban újra nagy veszedelem fenyegette az egyházat; ugyanis a templom bolthajtása sok helyen repezteni kezdett. Hogy a későbbi esetleges nagyobb bajoknak elejét vegyék, Schitz kőművessel lebontatták a templom hajójában az egész boltozatot, meghagyván csupán a Sanctuarium fölött. A leszedett bolthajtás helyébe fagerendát és deszkát alkalmaztak, azután 1797-ben kijavították, kimeszelték a templomot kívül-belül és szeptember 17-én Szentháromság utáni 14-ik vasárnapon fölavatták.

Az 1798-ik évi július 8-án egyházi látogatást (canonica visitatio) tartott Hamaljár Márton superintendens, selmeczi német, később szarvasi lelkész. Ezen egyházi látogatás jegyzőkönyve található: *Protocollon ecclesiae evangelicae augustanae confessionis Guthensis Tomus I-mus*, pagina 163. Szabad legyen belőle néhány olyan adatot fölemlítenem, mely másutt, ezen általam írott egyh. történelemben sem eddig, sem ezután elő nem fordul; de mégis mint érdekesebb dolog fölemlítendő.

Azon időben az oltár fából volt alkotva, valamint a szószék is fából szép faragványokkal és metszetekkel; az oltár azóta elpusztult, a szószék azonban mind a mai napig a templom egyik legszebb ékessége, az igaz, hogy azóta sok változáson, javításon ment keresztül. A karzat fából, téglaszlopkokon állott, melyen azonban akkor orgona még nem volt. Ezen karzat kisebb-nagyobb javításokkal egész az 1899-ik évi július 28-án támadt tűzvészig állott fenn, midőn a templommal együtt elpusztult s helyébe a mostani szép, oszlopkokon és vasgerendákon boltozott karzattal lett helyettesítve.

A toronyban három harangot említ a jegyzőkönyv; egyiknek a felirata: «1734», a másiké «*Emta unice sumptibus Evangelicorum Ecclesiae Evang. Guthensis*» és «*DoMine protege aC ConserVa nos In VerBI pURitate 1719.*», a harmadiké «*Emta unice sumptibus Ecclesiae Guthensis*».

A temető a falun kívül, ott a hol jelenleg is van, a nagy dombon, az elpusztult régi rácztemplom mellett feküdt, mely alatt az Ilgó-féle sirbolt elég conserváltan, de üresen található.

Az egyház összes lélekszáma 931; felügyelő Párniczky József, lelkész Glósz Péter, nógrádmegyei esperes 63 éves; tanító Tomka Gáspár, 37 éves; kurátor Bruszniczky István; egyházi Neczpal János.

Mint az akkori viszonyokat különösen hiven visszatük-
röző körülményt még megemlítem, hogy a többi jövedelmek
közt a hivektől ugynevezett párbér czíme alatt, a lelkész-
nek 118 pozsonyi mérő gabona évi fizetése lévén, annak
pozsonyi mérője 45 krajczárjával számítva, tesz 88 forin-
tot. Tehát akkor 45 krajczár volt egy kila, vagyis egy
pozsonyi mérő gabona. Hány krajczárból állhatott akkor
egy forint? -- 60 krajczárból, vagyis 20 garasból kellett
állnia s így a mostani pénz értéke szerint 75 krajczáron,
vagy legujabb pénzünk értékében 1 korona 50 filléren
kelt a gabona pozsonyi mérője.

Hát biz ez olcsó világ volt!

1799-ben, május 27-től^{*} június 13-ig^{*} épült az eddig
fából való parochiális istálló helyett egy új, kőfalból, mely-
nek hossza 6 öl, szélessége pedig 3 öl.

1800-ban, tehát ezelőtt 100 évvel lett a templom má-
sodszor bezindelyezve, Marschall Jakab váci ácsmester
által 40 forinton és a kikötött convention; ezen czélra
26700 darab zindelyt vásároltak; a felmaradt 3 ezerből
1 ezerrel a paplak fedelének alsó részét fedték be; 2 ezer
darabot pedig, mint romlottat s hasznavehetetlent, végső
szükség esetére, a templomba raktak be.

Ezen időre esik ama nevezetes vallási per, melyet a
váci róm. kath. püspökség, ifj. Berczelly Mihály, berczeli
földbirtokos és a gutai evang. anyaegyház hive ellen in-
ditott, halászva őt és gyermekeit a róm. kath. egyház szá-
mára s. mely per akkor országos hirüvé vált.

Ugyanis a per abból támadt, hogy ifj. Berczelly Mi-
hály házasodván, nőül vette csányi Hamar Annát, a ki
róm. kath. hitvallású volt.

Ezen perre vonatkozó m. kir. Helytartótanács vég-
zéseit és rendeleteit, dr. Timon Ákos egyetemi tanár is
közli egyházjogtanában, eredeti latin szövegökben.

Előfordulnak ugyanezen, m. kir. Helytartótanács vég-
zései és rendeletei s egyéb erre vonatkozó iratok és köz-
lemények, a gutai evang. egyház okmánytárában, neveze-
tesen: *Protocollon ecclesiae evangelicae augustanae
confessionis Guthensis, Tomus I-mus* 34-ik és következő

lapjain, eredeti latin szövegben, mely magyarra fordítva, következőképen hangzik:

I. *Végzés*, melynek folytán meghagyatik, hogy ifjabb Berczelly Mihály ur a *6 hetes oktatásra vonatkozó rendelkezésnek magát alávesse.*

16374. sz. Tekintetes vármegye stb. Berczelly Mihály-nak család módon kieszközölt *házassági felmentvényi ügyében* (t. i. hogy az esketés felmentvény útján történt) s ugyanannak a róm. kath. hittől, *melyre önszántából* áttért, vakmerő módon való elpártolása tárgyában, ő cs. kir. felsége legkegyelmesebben így méltóztatott intézkedni: Hogybár a fentnevezett Berczelly nem tett nyilvános vallomást, hogy ő róm. katolikus, de miután a vallomás érvényességéhez nem követeltetik, hogy az (t. i. a vallomás) nyilvános módon történjék, megengedve, hogy csak magán uton jelentette is ki, hogy ő katolikus, *már ezen kijelentés erejénél fogva katolikusnak tartandó*; ennélfogva, mint a kath. vallásról az evang. vallásra visszatérni akaró egyén, *a róm. kath. egyház hitelveiben 6 hetes oktatásban részesítendő* és ezen intézkedés eredményéről annak idején ide jelentés teendő.

Mely végzésről a f. évi ápril. 22-én 340. sz. a. ideérkezett jelentés alapján a Tettes Vármegye ezennel értesítettik, hogy ezen végzést a többször említett Berczelly tudomására hozza és az eljárás eredményéről, annak idején, ide jelentést tegyen, egyuttal a váczai Kápt. helynök (Vicarius) is értesítettett e végzésről. Kelt Budán, 1801. évi aug. 4-én tartott helytartótanács üléséből. Almássy Pál s. k.

1801. Nov. 10-én tartott nemes Nógrádvármegye gyűlésében felolvastatott 798. sz. a. *Végzés*. Közzöltesse Berczelly Mihály Urral feljegyzett Fő-Notarius Prónay Mihály m. p.

II. A Nagyméltóságú m. k. Helytartótanács *Végzése* (Intimatum), melynek értelmében felvilágosítás kívántatik azon ügyben, hogy Berczelly Mihály ujdón született gyermeke a gutai lelkész által megkereszteltetett. Felolvastott 1802. ápril. 22-én a Vármegyei gyűlésen 391. sz. a.

5052. sz. Tekintetes Vármegye stb. A váczai káptalani Helynök (Vicarius) jelentést terjesztett be ide az iránt, hogy Berczelly Mihály *azon szándékból, hogy a legmagasabb helyen elrendelt 6 hetes oktatási időt kijátszhassa*, ezen 6 hetes oktatás megkezdésének elhalasztását kéri a jövő Május, vagy Június hóig és bár — miután e 6 hét eltelté előtt az evang. egyházba még vissza nem térhetett

— *tényleg katolikusnak tartandó*; — mégis f. é. jan. 24-én született gyermekét a gutai lelkész által kereszteltette meg.

Ezen végzés a Tettes Vármegyének, tekintettel a Berczelly Mihályra vonatkozó mult évi aug. 4-én 16374. sz. a. keltezett leirat kapcsában a végből adatik ki, hogy — a megyei illetékes közegek — vizsgálják meg, vajjon az itt említett tények valóságon alapulnak-e? — s ha a tények nem valók, nevezett Berczelly Mihályt az elrendelt 6 heti oktatási időnek pontos betartására szorítsák, komoly büntetés terhe alatt; ha pedig a felsorolt tények valóságon alapulnak, akkor az említett Berczelly Mihály-nak a legfelsőbb helyről kelt rendeleteknek szigorú teljesítésére záros határidőt tűzzenek ki, erről a vácsi káptalant értesítsék, egyuttal Berczelly Mihálytól szóbeli nyilatkozatot kívánjanak az iránt: mi okból kereszteltette meg ujdón született gyermekét a gutai lelkész által, — a lelkészt pedig vonják kérdőre az iránt, hogy miért keresztelte meg a gyermeket? Kelt Budán 1802. márcz. 3. Almássy Pál m. p.

Végzés. Kerület-béli Tisztviselő Úr az illető Felekkel közölye s Feleletyeket adja bé. Feljegyzette Első V. Notarius Muslay Antal m. p.

III. A gutai lelkész válasza a hozzáintézett kérdésre.

Tekintetes és nemes Vármegye! Kegyes, jóakaró Uraim!

A nagyméltóságú m. kir. Helytartótanácsnak f. é. márcz. 3-án, az 5052. sz. a. kelt leiratában hozzám intézett kérdésére azon ügyben, hogy káplányom, tekintetes ifj. Berczelly Mihály úr ujdón szülött fiát megkeresztelte, a legalázatosabb módon a következő hiteles választ adom: hogy a kérdésben forgó keresztelés foganatosított, annak semmi egyéb oka nem volt, mint azon körülmény, hogy említett Berczelly Mihály úr, úgy zsenge gyermek korától fogva, miként azon időben is, midőn első, valamint *a második gyermeke, a kiről itt szó van*, született, *az evang. vallást állandóan és nyiltan vallotta* és nekem semmiféle oldalról arról tudomásom nem volt, hogy ő áttért vagy erre nézve titkon ígéretet tett, vagy áttérése a Nagyméltóságú Helytartótanács által kihirdtetett volna (canonisatio); ennél fogva úgy első, mint második gyermeke általunk jóhiszeműleg megkereszteltetett.

Ezen legalázatosabb és teljesen hiteles kijelentésem után magamat magas kegyeibe ajánlva, mély tisztelettel maradtam a Nemes Vármegyének legalázatosabb szolgája, Glósz Péter, a gutai egyház lelkésze, Gután, 1802. máj. 3-án.

Hátirat. Nemes Nógrádvármegye gyűléséhez intézett legalázatosabb nyilatkozata a bentirotnak.

IV. *Végzés*, melyben ^{*} meghagyatják, hogy ifj. Berczelly Mihály ellen az *actio fiscalis* (eljárás, perbefogás) megindíttassék és figyermekai a róm. kath. vallásban neveltessenek. Felolvastatott 1803. jan. 10. Nemes Nógrádvármegye közgyűlésén.

24361. sz. Tekintetes stb. — F. é. aug. 23-án kelt jelentés tétetvén ide, hogy ifj. Berczelly Mihály a 6 heti oktatási *időt kitöltötte*, Ő cs. kir. felsége következőleg méltóztatott legkegyelmesebben határozni: Miután Berczelly Mihály a 6 heti oktatási idő eltelte után is ragaszkodik azon óhajához, hogy az evang. egyház kebelébe visszatérhessen, ezen visszatérés neki ugyan megengedessék, de azon *vakmerő cselekménye folytán*, hogy színel magát róm. katolikusnak vallotta, ellene az *ügyészi* (fiscalis) *eljárás* haladéktalanul megindítandó; eddig született figyermekai pedig, azon oknál fogva, mivel azok azon idő után születtek, midőn az atya magát már katolikusnak vallotta, valamint azon oknál fogva is, hogy *az atya a kath. hitvallás ténye által már magától értetődleg hozzájárult ahhoz, hogy gyermekei a róm. kath. vallásban neveltessenek*, valamint minden ezután születendő leánygyermekai (omnes de hinc nasciturae proles sexus feminei) is a róm. kath. vallásban nevelendők; de épségben hagyatik (in salvo relicta educatione) Berczelly Mihálynak azon joga, hogy jövendőben születendő figyermekait az evang. vallásban nevelhesse. Mely kegyes királyi végzés a Tettes Vármegyének további eljárás céljából tudomására hozatik. Kelt Budán, 1802. nov. 9. József nádor mp.

Végzés. Berczelly Mihály Urat, a Fiskálissi Hivatal, a jövő Törvény-Székre e végből Fiskálissi pörben idézni fogja. Feljegyzette Fő-Notarius Muslay Antal mp.

Ezen a maga nemében ^{*} páratlan ^{*} vallási pernek a mi evang. egyházunkra nézve szomorú eredménye lett.

Ifj. Berczelly Mihály és csányi Hamar Anna vegyes-

házasságából három gyermek született, u. m.: Kálmán 1799. aug. 5., a ki nemsokára meghalt; *Ádám Pál* 1802. jan. 24. és Kálmán 1803. okt. 18. Atyjok pedig, a sokat zaklatott ifj. Berczelly Mihály, meghalt 1804. aug. 8. s el van temetve Gután, az Ilgo-féle sírboltban.

Ádám Pál, a per egyik tárgyát képező fiugyermek, a róm. kath. vallásban neveltetvén, egyenes leszármazottai is: Ödön, Béla, Vilmos és Jenő, vagyonos berczeli földbirtokos urak, mind a mai napig róm. katolikusok. Ezek közt *Jenő*, a kassai kir. ítélőtábla elnöke, országosan ismert jeles férfiu.

Ime tehát, a protestáns húsrá éhes farkasoknak sikerült a vadászat!

Ezen időtől fogva ^{*} az egyházi jegyzőkönyvnek pontosabb vezetése szünetel s így egész az 1826-ik évig terjedő időben, a midőn már más lelkész következett, kevés egyházi adatra akadunk. Hogy némileg segítsek magamon és egyházunk történelme itt sem szenvedjen csorbát: előveszem az egyház háztartási, u. m. szorosan vett — magában véve egyszerű — bevételi és kiadási könyvét, azon reményben, hogy némely fölemlítésre méltó történeti adatra akadok benne.

Ezen időszakra esik a lelkészi változás is; ugyanis Glósz Péter 1805-ik évi január hóban elhalálózván, helyébe *Greguss Mihályt*, mint a sorrendben 15-iket, hívta meg az egyház Tápió-Szentmártonból, Pestmegyéből, a kit nálunk 1805. évi márczius 17-én, Oculi vasárnapon, lelkésznek beigtattak.

Még Glósz idejében, 1802-ben lett a papi és tanítói özvegyek háza kijavítva, eladván a róla lebontott ócska fát 19 forinton, valamint a beomlott papi kutat újra furták egész 3 öl mélységig s fölszerelték kávéval, továbbá vettek egy nagy harangot Pesten s azt épen Áldozó-Csütörtökön hozta haza Ádámi Pál kurátor és presbyter, melynek sulya 328 bécsi fontot nyomott; fontját 22 garasával számítva, került 360 rajnai forint és 48 krajczárba, de mert a régi 145½ fontos harangot becserélték, fontját 42 krajczárjával véve, 101 forint és 51 krajczár levonásával, fizettek készpénzben 258 forint 57 krajczárt. Az új harangot a toronyban a harangállvány közepén helyezték el s azért a kovács némi munkáért 24 krajczárt kapott; a harang hazahozatala pedig, részint élelmezés, részint a lo-

vak eltartása 2 forint 6 krajczárt vett igénybe; végre, még mindig Glósz idejében, 1804-ben leégett az iskola, melynek helyreállítására a szükséges fa és zsupszalma 63 forintba jött volna, de mert a tűz, a tanító vigyázatlanságából támadt, köteles volt annak a felét saját költségén viselni.

Ezzel Glósz Péter áldásdus papi működése be van fejezve.

Greguss Mihály következik utána, mint már említém, a sorrendben 15-ik. Ez nagyon keveset, ugyszólván semmit sem jegyzett fel lelkészkedése idejéből a protokollumba, a melybe a többi papok oly szorgalmasan irták be az egyház történelmi eseményeit, hogy egyik a másikkal szinte vetekedtek s csak részint a bevételi és kiadási könyv, részint papi utódja jegyzetei nyomán lehet valamit kiböngészni. Pedig sok nevezetes dolog történt.

Alatta 1805-ben junius 25-én, oly rövid időközben, újra visitatiót tartott az egyházban Hamaljár Márton superintendens s a jegyzőkönyvet aláírták: Baloghy Mihály, Kolozsváry István alesperes, Lúcze János visit. jegyző. Hivatkozva az előbbi canonica visitatióra, egyebekben az egyházat érdeklő nevezetesebb következő adatok fordulnak elő. Lélekszám az összes hozzá tartozó fiókgyülekezetekkel együtt 994. Orgonája az egyháznak még mind ez ideig nincs. Ez időben Párniczky József a felügyelő, lelkész Greguss Mihály, tanító Gazdik Márton és kurátor Neczpál György. Egyebekben, mint mondtám, az egyház hasonló helyzetben volt, mint az 1798-iki visitáció alkalmával.

1810-ben a templomot és tornyot alaposan kijavították elég nagy áldozattal.

1811-ben volt hazánkban a devalváció, midőn az államhatalom, a forgalomban levő pénzeket, értékükben egyötöd részben leszállította, úgy, hogy a régi 5 forint csak 1 forintot ért és így föl- és lefelé minden pénznem. Az okmányokból nem vehető ki, hogy az egyháznak magának ez alkalomból valamely vesztesége lett volna.

1812-ben oly rettenetes jégeső pusztított Gután és környékén, hogy a házakon az ablakokat mind beverte s csak magán a templomon az üveg 22 forintba került.

1813-ban augusztus 8-án ismét canonica visitáció volt Lyci Kristóf superintendessége alatt; a jegyzőkönyv leginkább az előbbi visitatióra hivatkozva, következő neve-

zetesebb adatokat tartalmazza. Lélekszám 960. Felügyelő Baloghy Lajos, lelkész Greguss Mihály, tanító Gazdik Márton, kurátor legidősb Imro György. A superintendens különösen meghagyja és elrendeli, hogy az egyház mielőbb orgonát vegyen és állítson be a templomba. A visitációi jegyzőkönyvet aláírták a superintendensen kívül, Baloghy Lajos helybeli és esperességi felügyelő, Longauer András alesperes, Belohorszky András superintendens káplán.

A régen nélkülözött orgonát végre 1814-ben megrendelték Budán Vohnberger Mátyásnál 850 váltó forinton. Ezen 4 változatu orgona 1815-ben május 14-én, pünkösd napján, ünnepélyesen fölszenteltetett, melyen elsőnek, az akkori kántor-tanító Szuchányi Márton játszott s említve van Kosarnik János mint bíró és Imro György kurátor, Sztraczeny melléknévvel. Az orgona felállítása 20 forintba került. Képzeltető, mily nagy öröme lehetett Gutának, hogy végre van orgonája, mert az okmányok tanúsága szerint eddig még nem volt.

Ezen orgonát még azután 1823-ban kijavították és fölhangolták 44 forinton.

Ugyancsak ezen 1823-ik évben az egyház a tornyot Brandstätter ácsmesterrel újra befedette 360 forinton.

Ezzel Greguss papi működése befejezéséhez jutott. 22 évi lelkészkedése után, 1826-ik év végén önkénynt lemondván hivataláról, nyugalomba vonult.

A 16-ik lelkész *Geduly Bogyoszló* lett, Jólsvárol meghiva, a hol 3 évet töltött. Mozgalmas, zajos korszak következett lelkészkedése idejében. Gután 50 évre terjedő lelképásztori működésének ez a története.

Az egyházba 1827-ik évi márczius 18-án, Oculi vásárnapon, igtatták be, nagyszámu hívősereg, pátrónusok és földbirtokosok jelenlétében. Beigtatta pedig Kolozsváry István vanyarczi és Vallentinyi János sziráki lelkész. Az akkori felügyelő Baloghy Mihály kir. tanácsos volt. Az előbbi, önkénynt nyugalomba vonult lelkészszel, Gregussal, 100 pengő forint nyugdíjban egyeztek ki, melyet neki Geduly évenként tartozott fizetni.

Geduly Bogyoszló 1802-ik évi november 29-én született Tamásiban, Nógrádmegyében, Geduly János lelkész-esperes és Toperczer Zsuzsánna szüléktől. Alig foglalta el gutai állását, midőn csakhamar Tót-Komlósra hívták meg; de ő ezen meghívást, habár próbán is volt ott, el nem fogadta, oly kikötéssel azonban a marasztaló helybeli

egyházzal szemben, hogy ezután a Gregussnak évente fizetendő 100 pengő forintot szállítsák le részéről 40 pengő forintra. Az alku megtörtént s a különbözeti 60 frtot az egyház vállalta magára. Ez 1830-ban történt; — hét évvel később, azaz 1837-ben Csetnek hívta meg Gömörbe papjául; ezt is visszautasította azzal, hogy, mert Nógrádban lakik összes rokonsága, inkább továbbra is itt marad.

Az 1830-ik év arról nevezetes, hogy akkor az egész világon s így Gután is, a legnagyobb pompával, amely egy egyszerű szertartású evangéliomi egyházban kifejtethető, megünnepezték az ágostai hitvallás (Augustana confessio) 300 éves emlékét.

Az 1833-ik év már ismét az építkezés éve; ugyanis a templom újra lett fedve Kovácsik János ácsmester által, 427 forint kialkudott munkadíjért. Ugyanakkor tették fel az első, aranyozott csillagot s a csillag alatt bádogg gömböt a torony tetejére, Praszta János vácsi bádoggossal 55 forint 51 krajczár értékben. Azon időben Neczpál Istvánt említik a község bírájának, Kanász Mártont kurátornak és Ferik Mártont egyházfinak.

Az 1837-ik évben nagy változáson ment keresztül a templom belseje, amennyiben a régi, lehet mondani ősfaltár, mely még az első templomból lett áthozva a mostaniba is, — végre egy izléses, művészi alkotású, két oldalt gömbölyű oszlopokkal, arányos párkányzatokkal, a legszebb római stylben téglából épített oltárral lett kicserélve. Ezen új oltár beleillik a remekművű templomba s azt rendkívül emeli szépségében. Az oltárt Ensz Mátyás gyarmati kőművesmester építette 254 forint 58 krajczáron váltó pénzben. A rajta levő s a Getsemané kertben imádkozó Jézus Krisztust ábrázoló, aranyrámás olajképet Schvindt Károly pesti művész festette 267 váltó forinton. Az oltáron levő aranyozott kereszt 10 forint és az oltár körül levő, keményfából készített sorompó 35 forint 39 krajczárba, összesen tehát 567 forint 37 krajczárba került. Ugyanakkor a templom belül ki lett meszelve 55 váltó forinton. Az egyháznak nagy segítségére volt azon 318 forint és 20 krajczárnyi összeg, melyet nemes Kortsek Karolina hajadon, becskei lakos — hívünk — végrendeletileg hagyományozott.

1838-ban szeptemb. 29-én Szeberényi János bánya-kerületi superintendens, selmeczi lelkész visitált s a jegyzőkönyvet kivülről aláírták: Kubinyi Ágoston esp. felügyelő,

Valentinyi János esperes, Baloghy László helybeli felügyelő, Biszkup Náthán esp. jegyző, Horváth Elek szolgabíró és Hidvéghy Zsigmond esküdt. Minthogy minden eddigi Canonica Visitatio jegyzőkönyve nagyobb részét ugyanazon adatokat foglalja magában, itt csak annyit tartok fölemlítendőnek, hogy a lelkek száma 870-et tesz s ebből világosan látható, hogy az egyház a létszám tekintetében apadásban van. Ezidőben Bruck János volt a kántortanító, Bruszniczky János kurátor és Sztocska János egyházi. A toronyban következő 3 harang volt: egyik 328 bécsi fontos, ezen felirattal: «Fudit Henricus Eberhard Pestini 1804» és «Ecclesia in Dei Gloriam» és «Empta unice sumptibus ecclae Evang. Guthensis sub ministerio Petri Glós, simul Senioratus Neogradensis Senioris»; — a másiké «Anno 1734»; — a harmadiké «Empta unice sumptibus Ecclae Evang. Guthensis anno 1750.»

Ezen visitációnál meghagyta a superintendens, hogy az egyház új kelyhet vegyen; akadt is mindjárt még azon évben jótéví: néhai Baloghy Lajos özvegye, szül. Sembery Johanna, aki Pesten egy új aranyozott ezüst kelyhet és patellát készíttetett 105 váltó forint értékben. Sajnos azonban, hogy ezen kehely annyira kicsiny, miszerint az oltár körül térdepelő urvacsorások számának meg nem felel s ez okból nincs használatban.

1838-tól 1843-ig semmi nevezetesebb dolog elő nem fordult egyházunkban. Ekkor azonban a templom és torony kicsinosított és meszeltetett, azon 500 forintnyi összegből, melyet Meervaldt Zsuzsánna, néhai Beniczky Sámuel özvegye végrendeletileg hagyományozott. Ezen egész munka különben 379 forint 12 krajczárba került váltó pénzben.

Ezután már csak az 1848—49-iki évben, különösen az 1849-ikiben, volt az egyháznak mozgalmas élete, melyben azt egyik csapás után, a másik érte. (Elődöm, Geduly Bogyoszló által híven följegyzett adatokból, bő kivonatban a következőket tartom, az utókor számára, előadni:

A gutai egyháznak eredete óta talán legszomorubb éve volt az 1849-iki azért, mivel többféle oldalról különféle csapás érte. Legelsőbben is ekkor dühöngött e hazában ama szerencsétlen belháború, mely az 1848-iki általános európai politikai forrongás következménye volt. Azonkívül az epemirigy (kolera) hazánkban eddig ismeretlen betegség, minálunk oly mértékben pusztított, miszerint egyház-tagjaink nyolczadrészét e boldogtalan év

alatt elsodorta. És, fájdalom, ezen magában is elég súlyos bajok közepette, keletkezett ugyanazon év július 13-án, Pénteken délelőtt 9 óra körül, a falusi kovácsműhelyben tűzvész, mely keleti szél által élesztve, rövid idő alatt 30 s egynehány házon kívül a paplakot, templomot, tornyot és az iskolát is elhamvasztotta.

Tekintetbe véve az egyháznak gyenge erejét, mely régóta nem hasonló többé előbbi virágzó és erős állapotához, — továbbá a jelen veszélyes idők körülményeit, melyekben az uralkodó bajok sokasága miatt, az egyház szükségei mindenütt háttérbe szorítottak: e tűzvész a gutai egyházra nézve oly súlyos csapás volt, miszerint a «lenni», vagy «nem lenni» kérdést vonta szükségképen maga után.

E szerint a lelkész, az első utána következett vasárnap, melyen a siralmas délelőtti isteni tiszteletet szabad ég alatt, Bartos pajtája mellett végezte, délután a leégett paplak udvarára gyűjté az egyház tagjait össze s hozzájuk azon kérdést intézte, vajjon akarnak-e ezentul is, mint független anyaegyház fennállani, mely esetben nehéz áldozatokra kell készen lenniök, vagy pedig ha ezen áldozatok hozatalától vonakodnának, akarnak-e inkább Vanyarczhoz, mint leány csatlakozni, mely Gutának valaha leánya volt és mely esetben a lelkésznek vándorbothoz nyulni és másutt élelmet keresni kellene.

A hivek meglepettek e kérdés által, különösen értésökre adatván az, mikép az idők végképen megváltoztak s ők az ugynevezett eddigi patronátus segedelmére teljes-séggel nem számithatnak, hanem templomot, paplakot, iskolát, önerejükből építeni kénytelenek.

A lelkész azonban nemcsak a veszély nagyságát rajzolta hiven elébök, hanem egyszersmind az isteni gondviselés segedelmeire is utalta őket s leginkább ebben helyezvén minden bizodalmukat, azonnal elhatározták, miszerint mint önálló anyaegyház tovább is fennállani akarnak s e végett tüstént az egyházi adózást megkezdeni készek, oly módon, hogy míg a szükség tartani fog, évenként minden egész telek után 8, féltelek után 4, zsellérség után 2 pengő forint fizettség.

A lelkész azonnal megírta a szomorú esetet Szeberényi János superintendensnek, azon kérdést intézvén hozzá, mit remélhet a szerencsétlen egyház a jelen zavaros időkben a Gusztáv Adolf-intézet segedelméből? E le-

vélre a posták rendetlensége és az idő viharai miatt, csak egy év múlva érkezett válasz, oly értelmű, miszerint a Gusztáv Adolf-intézet már 2 év óta szinte holtnak tekinthető. Innen tehát semmi remény.

Itt meg kell jegyezni, hogy az egyházi épületek még akkor tűz ellen biztosítva nem voltak, innen tehát várni mitsem lehetett. Az épületek tűz elleni biztosítása csak 1852-ik évtől kezdődik.

Mindjárt augusztus első napjaiban, miután a lelkész családotól, özvegy Plachy Rozália házába átköltözködött; a tanító pedig Zbell Lajos, szinte családotól, egy kibérlett uri béresházban lakást nyert volna, az akkori bíró Ferik Márton Losoncra utazott épületfa bevásárlása végett. De midőn egy héttel később szekereink Losoncra utaztak a fáért, utközben hallják a borzasztó eseményt, hogy épen azon napokban az orosz hadsereg Losonc városát felgyújtá, kipusztítá, tönkretevé. Ugyanazon hadsereg még pár nappal az égés után minket is meglátogatott volt s leégett épületeinkben dult és rabolt. E szomorú ujság hallatára szekereink az utnak feléről visszatértek s reményünk, hogy Losonczon olcsó épületfát vegyünk, füstbe ment. Azonban azon kevés épületfa, melyet Ferik bíró ottléte alkalmával vásárolt, az isteni gondviselés csodálatos kegyelme által a lángoktól megmentetett s az oroszok elvonulása után elhozott és a paplak fedelére felhasználott.

Kellett tehát más uton, sokkal drágább áron szerezniünk fát, mi azonban új csapás, új akadálnak volt az oka. Váczon t. i. háromszor nagyobb áron alkudtuk ki, de szerencsénkre az árunak felét, a beháboru alatt keletkezett új magyar pénzben kifizettük, mert mialatt a fát Váczról hazahoztuk, az új abszolút osztrák kormány a magyar pénz értékét megsemmisítette s minden, egyházunk pénztárában levő készpénzünk semmivé lett. E miatt, hogy a Váczon kialakult fánkat kiválthassuk, kénytelenek voltunk a pesti takarékpénztárban letett 302 pengőforintnyi tőkénknek minden kamatját kivenni, az adakozást tovább folytatni, hogy lassanként a paplak és iskolaházhoz szükséges épületfát beszerezve, előbb a paplak, később az iskolafedél készítéséhez nyulhassunk.

Az istentisztelet előbb ugyan a leégett templom falai között, később pedig az iskolában tartatott.

1850-diki februárban, midőn már a paplak és iskola,

a melléképületeken kívül betetőzve volt, megérkezett özv. gróf Steinleinné, szül. Hellenbach bárónő kegyes válasza, a hozzá intézett kérvényre, hogy a paplak és iskola fedelére szükséges fát ajándékba adja. Ezen segedelem által az egyház oly helyzetbe jutott, hogy 1850-diki ápril hóban, mind a paplak, mind az iskolai épület félig-meddig lakhatóvá lett s mind a lelkész, mind a tanító, ápril hó vége felé saját lakába vonulhatott, az istentisztelet ezentul is az iskola tantermében tartatván, mert a templom felépítésére még semmi kilátás sem mutatkozott. Az elmúlt 1849—50-diki télen sem iskolai tanításban, sem konfirmációban nem részesültek a növendékek.

Igy folyt le az 1850-diki év, a nélkül, hogy a templom fölépítéséhez némi lépések tétettek volna. Az egyház inségében egészen magára hagyatva, 1851-diki év tavaszán azt határozta, mikép mindenek előtt egy legalább 400 pfnyi összeget öszzerakván, azon a templom fedelére való épületfát vásároland, a többit az Istenre és az időre bizván.

Ezen terv azonban, az isteni gondviselés folytán, megváltozott, mivel a történetesen hozzánk érkezett Duliczky Károly, vácsi ácsmesterrel, oly szerződésre léptünk, miszerint ő a templom padlásának (stukaturájának), továbbá a templom fedelének, végre a torony ideiglenes bedeszkázásának, saját anyaga és munkásai által elkészítését vállalta el, oly módon, hogy azért a gutai egyház neki 3500 vftokat fizessen; ezekből 1000 vft a munka kezdete, más 1000 vft a munka befejezése alkalmával tétessék le, a többi 1500 ft pedig két felerészben, 1852-diki november 1-jén és 1853-diki november 1-én legyen lefizetendő. Az egyház ezen szerződés megkötésére csak az által lett képes, mivelhogy a pesti takarékpénztárban 300 pft, saját pénztárában pedig az önkénytes adakozásokból szinte már egy pár száz pftja készpénzben volt. Az előbbi fizetésekhez járult még az egyház azon kötelezettsége, hogy a fuvar és napszám munkát szinte magára vállalta.

Igy történt, hogy az 1851-diki augusztus 5-dik napján a templom fedelének munkája megkezdődött, kifizettetéven az eddig már összegyűlt első 1000 váltóforint.

Ezalatt értésére esett a lelkésznek, mikép a Gusztáv Adolf-intézet, az európai béke beállta után, jótékony munkálkodását ismét megkezdette és Ferjencsik Sámuel jolsvai lelkész ezen intézettel összeköttetésben lévén, az intézet

ezévi nagygyűlését meglátogatni szándékozik; ezen férfiutól nemsokára azon választ nyeré, hogy tavalyi folyamodványunk Lipcsébe, az intézet centrális főválasztmányához csakugyan megérkezett, de az intézet mindekkoráig nem volt képes rajtunk segíteni. E nyilatkozat folytán a Gusztáv Adolf-intézethez új sürgető folyamodványt küldöttünk, melyet maga Ferjencsik Sámuel vitt el f. évi szeptember havában Németországba.

Ezalatt, augusztus és szeptember hónapokban, a templom fedele végleg elkészült, sőt a templom belül ki is meszeltetett, úgy, hogy október elején a templom türelhetőleg rendbehozatván (mert a kőfalból épített oltárunk meg nem égett, a gyönyörű oltárkép pedig, továbbá a szószék és a padok nagyobb része az égés alatt kivitetett és így megmentve lőn, csak az orgona darabokra szétzedetvén, haszonvehetetlenné lett), 1851-diki október 19-én megtarthattuk édes örömmel templomunk belsejében, két kínos esztendő lefolyása után, az első vasárnapi istentiszteletet. Ekkor fölveltük a pesti takarékpénztárban levő 300 p. forintot, letettük egyszersmind a kötelezett második 1000 v. forintot.

Ezután 1852-dik évi február havában érkezett mihozzánk a Gusztáv Adolf-intézet vizasztaló levele, mely szerint egyházunknak 400 p. forint ígértetett.

De a sors csapásai még meg nem állapodtak. Ugyanis az égéskor 3 harangunknak csupán legkisebbje olvadt el, a két nagyobb pedig, noha helyéből kimozdult s minden fája megégett, ércze azonban csodálatos módon épségben megmaradt. E két harangot használtuk a tűz óta folyvást, de most, 1852-ik év tavaszán, legnagyobb harangunk repedést kapott s így a többi szükségünkhöz ezen harang becserélésének a szüksége is állott be. E végett 1852-iki júniusban maga a lelkész utazott Pestre, hol a megrepedt harangot Schtandt harangművesnél más, ujjal cserélte be, melynek sulya 292 bécsi font, fontját 2 frt 30 krjával számítva, 730 frt, ütő és szijért 20 frt, összesen 750 frton; a régi harangért pedig, melynek sulya 328 bécsi font volt, számítva lett 1 frt 50 krajczár, tesz 601 frt 20 krt s így ráfizettünk még 148 frt 40 krt váltóban.

Ugyanakkor a lelkész, magához véve a Gusztáv Adolf-egylettől ajándékba kapott 400 p. frtot, azon Pesten Komornyik Ferdinánd orgonaművesnél egy új, 4 változatu orgonát rendelt meg. Ezen új orgonát 1852-iki év

szepember havában kihoztuk, maga a mester felállította, következő felirással a homlokán: «Gusztáv Adolf-féle jó-tékony intézetnek ajándéka 1852.»

Ugyanezen évi november elején tartozásunk egyik fele, 750 frt, váltóban letétetett s a templom belseje meg-lehetősen elrendezve lévén, most még hátra van a torony fedele, a templom külső kicsinosítása, egy harmadik ha-rang megszerzése és a padok kiigazítása, végre a templom fedeleért 1853-iki november elsején leteendő 750 v. frt.

Isten, ki egyházunkat oly szomoruan, oly veszélyes időben s oly sulyosan látogatta meg, mint tán soha más egyházat, egyszersemind csodálatos módon érezte mi-velünk eddig kegyelmét és irgalmasságát. Bizunk tehát benne, miszerint jövőre sem vonandja el tőlünk atyai segítő kezét s ámbár e f. 1853-ik évben, midőn ezeket írjuk, a Gusztáv Adolf-intézettől segedelmet nem kaptunk, azt mindazonáltal remélni s ha kell, saját gyenge erőnk-ből egyházunk további rendbehozását eszközölni meg nem szününk.

Saját kárán okulván az egyház, már 1852-ik évi június 17-én biztosította tűz ellen a templom fedelét és a stukaturát 800 p. frt becsértékben s ezért fizetett egy évre 8 p. frt 30 krt, azaz 21 frt 15 krt váltóban. Ez volt az egyháznak egyuttal első tűzelleni biztosítása.

Az 1853-ik évi november 1-én kifizette az egyház Duliczky Károly ácsmesternek templomépitési hátráléká-nak utolsó részletét, 300 p. frtot, mely összeg kivetés utján szereztetett be.

1855-ben az egyház a Gusztáv Adolf-egylettől 132 frt 20 krt pengő pénzben, továbbá néhai Szirmay, szül. Dessewffy Amália asszony kegyes hagyományából 80 p. frtot kapván, miután a torony ideiglenes, csak deszkából készült fedele már annyira meg volt rongálva, hogy az eső becsurgott a harangokra, belátták, hogy a torony be-tetőzését továbbra halasztani nem lehet. De miután az egyházi pénztár ehhez elegendő nem volt, igénybe vették — még pedig a politikai hatóság engedelmével — az erősebb lábon álló községi pénztárt. Ennek folytán 1856-ik évben a torony teteje csakugyan elkészült. A munkát, minden hozzátartozó anyaggal együtt, vállalta és végezte Filzer Ferencz vácsi ácsmester 440 p. frtéért, melynek ki-fizetéséhez az egyházi pénztár 200, a községi pénztár pedig 240 p. frttal járult.

A Gusztáv Adolf-egylettől még a következő segélyek érkeztek: 1856-ban 49 p. frt; — 1857-ben 127 frt 20 kr. pp.; végre 1858-ban 70 frt 20 kr. pp., mindössze az előbbiekkal: 778 frt 60 kr. pp. — Később még 1861-ben a Gusztáv Adolf-egylet 72 frt 40 krt küldött, mely a pesti takarékpénztárba tétetett. S így a végösszeg tesz 851 frtot osztrák értékben.

Az 1858-ban, május—juniusban tehát a templom és torony Krád Mihály kőműves által kivakolva és kime-szelve lőn.

Az 1859-iki évben történt meg a gutai községben a határtagosítás, mely alkalommal úgy a lelkésznek, mint a tanítónak, valamint egyháznak, elég jó helyen hasították ki a járandóságot.

1860-ik évi október 31-én esti 11 órakor, a kocsmá-ból, egészen a templom mellett, támadt tűz 4 házat hamvasztott el, köztük leégett az iskola is, mely a következő évben poltári cseréppel lett befedve. Biztosítva lévén 200 pengőforintra s ehhez még a község hozzá járult kellő összeggel, — a költség ebből telt ki. De mert az egész faluban tanteremnek alkalmas hely nem volt található, az iskola ez évben szünetelt, a miért az esperesség az egyházat közgyűlési jegyzőkönyvileg megróttá.

Az 1860-ik év arról is nevezetes, hogy a földbirtokos uri rendhez tartozó egyházhivek, ekkor adóztatták meg magokat, a lelkész és tanító fizetéséhez való hozzájárulás-sal, azon alkalomból, hogy évenként 3 magyar istentisztelet lett megállapítva; — nevezetesen Hanzély László ur 5 pozsonyi mérőt, Hanzély Ferencz ur 3 pozs. m., Freyburg Lajos ur 3 pozs. m., Pongrácz Tivadar ur, egy bizonyos szántóföld használatát ajánlottak meg úgy, hogy annak $\frac{3}{4}$ -ad része a lelkészt és $\frac{1}{4}$ -ad része a tanítót fogja illetni. Ugy látszik azonban, hogy ezen állapot nem sokáig tartott, mert midőn én — a történet írója — Gutára kerültem, sem ezen fizetés, sem a magyar istentisztelet többé fönn nem állott.

Végre ezen 1860-ik évben még egy fontos tényt kell fölemlítenem; — ugyanis ezen évtől kezdve esett az egyházi pénztár terhére az adó fizetése; mert egész ezen évig, azelőtt mindig az összes egyházi adókat a politikai község fizette. Ezen évben az adó 51 frt 78 $\frac{1}{2}$ krt tett ki, — most pedig, ezen történet írása idejében, 120 frtot, — tehát 40 év alatt több mint kétszerannyira szaporodott föl.

1864-ben mind a két harang, — az, mely még az 1849-iki tűzből került ki és az, mely az 1852-ben Pesten az öreg megrepedt harangért be lett cserélve, végigrepedt s hasznavehetetlenné vált: az egyház ezeket 310 frt 80 kr. értékben becserélte, egyik 336, másik 138, harmadik 85 bécsi fontos harangért összesen 617 frt osztr. értékben s így ráfizetett 306 frt 20 krt.

Az 1868-iki évben egyházi magtár alakult, akként, hogy a Hrachoviszko nevezetű közös legelőt fölszántották, elvetették s az abból termett rozs képezte a magtár alapját. Azonban az egész magtári intézmény rövid idő alatt dugába dőlt, részint a kezelők lelkiismeretlensége, részint az adós hivek hitelképtelensége miatt, rövid idő alatt felbomlott.

Itt meg kell, a történeti hűség és igazság érdekében jegyezni, hogy már ez időben, de jóval előbből kezdődőleg, a mint azt a tapasztalás mutatta, a hivek úgy anyagilag, mint erkölcsileg nagyon alácsúsztek. Az emberek nagyobb része kocsmáros uzsorások hálójába került s az erkölcsi állapot akkor már olyan volt, hogy tiszteletre méltó agg lelkészüket nem becsülték meg, sőt a hol lehetett, gúnyt űztek belőle s mindenféle alávaló névtelen leveleket küldözgettek neki, a mely szokás azonban mind e mai napig fönáll, — jeléül annak, hogy a konkolyt és gatz nem sikerült még a tisztabuza közül teljesen kiválasztani és kiirtani.

Az 1871-dik évben épült újra a papi pajta, 157 frt 60 kr. osztr. ért., mely kivetés utján gyűlt be, midőn is egy egész telek után 4 forintot kellett fizetni.

Az 1872-ik évben már az egyházi összes adó is csak kivetés utján volt előteremthető, nem lévén az egyháznak erre semmi más alapja.

Az 1873-ik évi augusztus 10-től október 10-ig nagy kolera dúlt az egyházban, úgy, hogy ezen idő alatt 50-en haltak meg.

Geduly Bogyoszló 75 éves korában, midőn Jolsván 3 és Gután 50 évet töltött mint lelkipásztor, 1877-ik évi október 11-én lemondott hivataláról s a papi fizetés $\frac{1}{3}$ -ával nyugalomba vonult. Élete hátralevő napjait Gután töltötte leányánál Vilmánál, a ki férjével, a szintén nyugalomba vonult Frenyo Nándor szentpéteri lelkészszel ide költözött. Geduly aztán a jövő 1878-ik évi július 25-én elhalálozván, július 28-án Svehla János uhorszkai és Wladár Miksa

sziráki lelkészek, templomban tartott gyászszertartással, eltemették.

Helyébe *Putz Lajost*, surány-terényi lelkészt, a ki ott 13 évet töltött, választották meg egyhangulag az 1877-ik évi december 2-án, ádvent első vasárnapján s ugyanazon évi december 23-án, ádvent 4-ik vasárnapján, Wladár Miksa sziráki és Vallentinyi Samu dengelegi lelkész, ünnepélyesen hivatalába igtatta.

Putz Lajos lelkész, született Kálnón, Nógrádmegyében, 1839-ik évi szeptember 1-én, a hol atyja, Henrik, tanító volt. Iskoláit végezte, nevezetesen a gymnasiumot: I—II. osztályt Osgyánban, a III-ikat Losonczon, a IV—VIII-ik osztályokat Pozsonyban. Ekkor a theologiai pályára lépett és pedig Pozsonyban végzett I—II. évet és az utolsó III-ikat Budapesten, az akkori egyesült protestáns theologiai akadémián. Az 1862—63-ik évben nevelősködött Tschögl János nagysárói, bars megyei földbirtokosnál, budapesti nagykereskedőnél és az 1863—64-ik évben Surányban Sréter László fiát, Ferenczet, előkészítette az V-dik gymnasiumi osztályra, mint nevelő. Ugyanott Surányban, megválasztották, a vak Alitisz András helyébe adminisztrátornak és 1864-ik évi július hó 6-án Székács József püspök Budapesten fölszentelte. Alitisz halála után 1865-ben rendes lelkész lett a surány-terényi egyházban, a honnan az 1877-ik évi december 2-án meghívták Gutára, a hivataláról lemondott és nyugalomba vonult Geduly Bogyoszló helyére és ugyanez évi december 23-án itt hivatalába igtatták. Érti a magyar, tót, német és latin nyelvet. Megjegyzendő, hogy német családi «Putz» nevét miniszteri engedélylyel 1883-ban magyarra fordítva «Fényes» családi nevet vett fel.

Az egyház ezen időben már rendkívül elhanyagolt állapotban van. Az egyházi épületek, templom, paplak, iskola, — de különösen a paplak, párját ritkító rozzant karban állott, úgy, hogy a következő évben tartott canonica visitáció alkalmával, a püspök mint jellemző kuriózumot, a bedőlt szalmazsupos tetőn, a régi mohban egy teljesen kifejlődött akácdfa csemetét fedezett fel; a mellett nemcsak a hivek, hanem maga az egyház is adósságba merült; az egyháznak csupán rendes évi adó tartozása 5 évi hátrálékot, közel 600 forintot képezett; a lelkésznek tehát első gondja volt ezen félszeg helyzeten segíteni.

Az a szerencsés ötlete támadt, hogy a hivek a közös legelőnek hrachoviszközi részét, körülbelül 20 holdat, adják

oda évről-évre egyházi czélokra. Ezen 20 hold aztán valószínűságos aranybányája lett az egyh. pénztárnak, mind e mai napig.

Időközben, 1878-ik évi augusztus hó 21—22-én, dr. Szeberényi Gusztáv bányakerületi püspök vizitált s nagy lelkifájdalommal fejezte ki az egyház nagymérvű elhanyagoltsága fölötti megbotránkozását.

Ezen visitatio eredetileg 1877-ik évre volt bemondva s a jelenlegi lelkész, akkor még surány-terényi, a visitationális jegyzőkönyvet ott készítette el; viszont itt a már kész, de nagyon gyarló visit. jegyzőkönyvet egészben elfogadta.

Ezen jegyzőkönyvben semmi nevezetesebb adat elő nem fordul. A lélekszám 579-re apadt le. Felügyelő Prónay Péter, berczeli földbirtokos; tanító Zbell Lajos; gondnok s egyuttal bíró Bágyon Mihály és egyházi Kovács Pál. A mi nevezetesebb körülmény a jegyzőkönyvben még előfordul, azt elődöm lelkipásztorkodása idejében történt adatok alatt előadtam.

Az 1879-ik évben 100 pesti mérő árpa termett a föl-szántott hrachoviszközi közös legelőn, mely 4 frt 80 krjával osztr. ért. eladatván, 480 forint jött be; ehhez hozzájárult másodosztályuért 12 frt, szalmáért 40 frt; a Mityiri közös erdőben vágott néhány öl fáért, mely egyházi czélra adattott, 104 frt, összesen 636 frt; ehhez még kölcsön lett véve az esp. pénztártól 400 frt, így ezen 1036 frton épült cserép alatt a mostani új paplak, melynek csak a külső és belső falai maradtak a régiek; de az egész épület fél öllel emelve lett.

1880-iki december 15-én, a már koros Zbell Lajos tanító, az egyház beleegyezésével, Pittner Pál segéd-tanítót hívta meg magához évi 100 frt fizetésre, teljes ellátással, melyet az öreg tanító fizetett a sajátjából. Pittner segéd-tanító helyébe aztán, midőn Agárdra távozott rendes tanítanak, 1881. évi október 9-én Labáth Lajos lett a segéd-tanító. Labáth Terénybe távozván rendes tanítónak, helyét Pöstényi Béla foglalta el 1882. augusztus 24-én.

Az 1882-ik évi január 22-én tartott közgyűlésen id. Prónay Péter helyébe Hanzély Béla f.-sápi földbirtokost választottuk meg egyházi felügyelővé, a ki ezen diszes tisztséget mind e mai napig odaadó buzgalommal viseli.

1883-ik évi április 24-én, 24554. számú miniszteri engedélyvel, a mostani lelkész, Putz Lajos, családi német nevét «Fényes» magyarrá fordítva, változtatta meg.

Az 1884-ik év egyike a nevezetesebb éveknek egyházunk életében annyiban, amennyiben ezen évben javítottuk ki a templomot és tornyot gyökeresen és befejeztük a paplak építését is, illetőleg ennek külső-belső tatarozását.

Ugyanis a rendkívül rosszkarban levő templom már azzal fenyegette a hívőket, hogy rájuk roskad; a bolt-hajtás, mely a szentély fölött meg lett hagyva akkor, midőn a templom hajójában a többiit levétették, végig megrepedt; továbbá az 1849-iki tűz után csak pusztá stukatóros gerendák tétetvén a mennyezetre mindeddig nádolás és vakolás nélkül állottak és erősen meg voltak hajolva önsúlyuk alatt; továbbá a templom, kivéven a szentélyt, semmivel kipadlózva nem lévén, pusztá földre voltak lerakva a már teljesen összetöredezett, hasznavehetetlen padok; végre a külső eresz alatt az összes párkányzat a fenti tűz alkalmával letört és lehullott: elhátározta az egyház ezen évi május hó 28-án tartott közgyűlésében, hogy -- nem riadva vissza bármely nagy áldozattól -- templomát végre-valahára jókarba hozza.

Ezen összes, úgy kőműves-, mint ács munkára nézve, Hajdu József váci kőműves vállalkozott, a betérjesztett költségvetés szerint és az esperesség jóváhagyása mellett, — még pedig a templom-toronynál az összes anyaggal együtt 1429 frt, a paplaknál 136 frt, minden anyag nélkül — összesen 1565 frt munkadíj fejében.

Az egyháznak erre azonban semmi alapja nem lévén, a hivek közgyűlésileg kimondott kivetést határoztak 1500 frtig, úgy, hogy egy negyedtelekre 13 frt esett. De mert ezen összeg csakis a f. é. aratás után volna behajtható s az építéshez sürgősen kellett hozzáfogni, mert a boltozat tetejéről téglák hullottak le éppen azon helyen, a hol a leányok szoktak állani: határozatba ment, hogy 800 frt kölcsönt vesz fel az egyház a nógrádi esperességtől; addig pedig, míg ezen kölcsön lebonyolítható lenne, a 800 frtot a sziráki takarékpénztárból kölcsönzi.

Ezek után Hajdu József váci kőművesmesterrel megkötöttük a szerződést ezen évi május 28-án s ő az építkezéshez június 3-án, pünkösd utáni kedden hozzáfoghatott.

Midőn javában folyt a munka, akkor győződünk meg arról, hogy a tornyot is nagyobb részében újra kell zindelyezni és a fedelet befesteni: ezen munkára utólagos egyezséget kötöttünk nevezett kőművessel, a ki azt saját anyagával 160 frton vállalta el.

Az asztalos-munkát, u. m.: 18 drb új padot, 14 drb régi pad javítását, szószék, sekrestye, oltár-sorompó, keresztelő-medence, oltári-térdeplő javítását, festését, — az új padokat saját anyagából; továbbá a paplakon 7 drb ablak-zsalut Veky Gábor asztalosmester 260 frton készítette, úgy, hogy az eddigi összes építkezési munkát 1985 frtot tesz ki.

Ezen építkezéshez báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő urunk Ó méltósága acsai földbirtokos, 7 ezer drb. téglát méltóztatott az egyháznak ajándékozni, mely kegyes adományért ez uton is fogadja leghálásabb köszönetünket.

Megdöbbenő jelenség azonban, hogy egyházunkhoz tartozó földbirtokosok, az egy Hanzély Béla helybeli felügyelőt kivéve minden kérelmünk s rimánkodásunk daczára semmivel sem járultak hozzá a templom-javítási költségekhez. Szomoru jele az időknek!

A mi a templomi új padokat illeti, ki kell emelnem, hogy akadtak többen, különösen a gutai gazdaasszonyok között, a kik e célra önkénytes adakozással járultak hozzá, a kik megérdemlik, hogy nevöket örök emlékül ide igtatom: Fényes Lajosné sz. Mikulás Albina lelkészné 7 frt 50 kr., Frenyo Nándorné sz. Geduly Vilma özv. szentpéteri lelkészné 7 frt 50 kr., Bartos Pálné sz. Puskel Judit 15 frt., özv. Puskel Judit és Puskel Pálné 7 frt 50 kr., ifj. Bartos Mihályné sz. Pauko Anna 7 frt 50 kr., Szlovák Jánosné és Hornyák Gáborné 7 frt 50 kr., Obruczján Samuné és Skuczy Józsefné 7 frt 50 kr., id. Singel Györgyné 1 frt., Simko Mihályné és özv. Kulo Kata 3 frt, Bágyon Mihályné 2 frt, Gyuris Bora szakácsné 2 frt., Hornyák Mihályné és Jánosné 7 frt 50 kr., Bartos Samuné sz. Balcza Anna 3 frt, ifj. Bartos Pálné és özv. Bartos Jánosné 2 frt, özv. Simko Pálné sz. Maczkovics Zsuzsanna 2 frt, id. Melis Jánosné sz. Csriepok Anna 2 frt, Peti Pálné sz. Chudik Zsuzsana 1 frt, Kovács Pálné sz. Peti Zsuzsana 2 frt, özv. Benyusovicz Kata 1 frt., Marcsek Jánosné sz. Vlkán Zsuzsanna 2 frt., összesen 94 frt 50 kr.

Ha tekintetbe vesszük, hogy maga a kivetés oly magas arányu, miszerint egy egész telekre 52 osztr. ért. forint esik: ezen önkénytes adakozás a legnagyobb dicséretet érdemli s a gutai egyház ezen hitbuzgó és vallásos gazdaasszony-hiveit az Isten áldja meg!

Végül még dicsérettel meg kell emlitenem özv. Petrik Pálné sz. Pleva Zsuzsana istenfélő vallásos hivünk 20

forintnyi ajándékát, melyet egy terítőre az Ur oltárára aldozott, mely összeghez az egyház még 12 frtot csatolván, egy szép bordó-ripsz, arany csipkével és bojtokkal diszitett terítőt készítettett ugy az oltárra, mint a szószékre.

A mig a templom épült, az istentiszteletet a tanteemben tartottuk s a kik a szük helyiségbe be nem fértek, azok az iskola udvarán buzgólkodtak.

Ugy a templom, mint a paplak elkészülvén, a templomot f. é. november hó 9-én, Márton napkor, az egyháznak különben is templomszentelési emlékűnnepén, Wladár Viktor szügyi lelkész-alesperes felszentelte s a hivek nagy öröme, Isten szolgálatára ünnepiesen átadta.

Én, a lelkész, ezen történetírás lapjain örömmel állítom ki a bizonyítványt, mely szerint hiveim, szép templomunk gyökeres kijavításához szivesen, igazi evangéliomi hitbuzgalommal s a szentlélek által meghatott lelkesedéssel hozták meg nagy áldozataikat.

Maradjanak továbbra is hitbuzgó hivei a Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak és az ő szent Evangéliomának!

Az előadottakból tehát látni való, hogy a hivekre kivetett 1500 frtnyi összegből nem telt ki az építkezés s az egyháznak adóssággal kellett küzködnie. Azonban később akként segítettünk magunkon, hogy az 1888-iki tavasszal kivágatván Kaliszka nevezetű közös erdőnket, melynek fahéját cserzésül adtuk el s ennek árából mindenekelőtt kielégítvén az egyházhoz nem tartozó egy róm. kath. és néhány zsidó vallásu lakostársainkat, az evangélikusok a magok részét az egyház összes adósságának a törlesztésére ajánlották fel. Bejött e réven 1203 frt osztr. értékben s ebből ki lett fizetve a nógrádi esperességnél levő 920 frt, a sziráki tkpénztárnál levő 100 frtnyi hátrálékos adósságunk s ezzel az egyház minden adósságaitól menekedve, ismét talpra állott.

Az ezután évek csendes munkálkodásban, erkölcs-vallási épülésben teltek.

Az 1884-iki május hó elején Pöstényi Béla segédtanító Szügybe távozván ugyanezen minőségben, ennek helyébe az öreg tanító, eperjesi tanítóképzőt végzett Péter János ifjut hivta meg oldala mellé.

Az 1886-ik évi ápril hó 11-én tartott egyházi közgyűlés magyar istentiszteletet határozott, minden sátoros ünnep másodnapjára, de a mint később kitűnt, magyar

énekes könyvek hiánya miatt nagyon gyarló volt az éneklés, hogy tehát ezen a hiányon némileg segítve legyen Veres Ernő berczeli földbirtokos hívünk, egyuttal a banki egyház érdemekben gazdag felügyelője gyűjtést rendezett. Nevezetesen: id. Prónay Péter 10 frt, báró Marschall Rudolf 10 frt, özv. Schönaigner urnó 5 frt, özv. Csengey Endréné 5 frt, Veres Ernő 5 frt, Borszéky Soma miniszt. tanácsos 1 frt, összesen tehát 36 frtot adományoztak, mely összegben 27 drb békéscsabai magyar énekeskönyv vétetvén és Hanzély Béla felügyelő 10 könyvet ajándékozván, összesen 37 drb. ilyen könyvvvel rendelkezik az egyház.

1888-ban azon országos csapás, mely az összes szőlőket, egy, pusztá szemmel nem, csakis nagyító üveggel látható s filloxerának nevezett apró féreg elterjedésével sujtotta, a mi szép szőlőinket is tönkretette s azzal sok családunk, különösen a zsellérség, mely csakis szőlőművelésből tartotta fenn magát, koldusbotra jutott.

Midőn a livek ezen lényeges jövedelmi forrástól eltek, éri azt az egyház is, mert anyagi szempontból nehezebben megy annak a fenntartása.

Történnek ugyan már nálunk is lépések a szőlők visszaállítására nézve, amerikai tövekbe, alanyokba ojtott európai, honi vesszők által, de mert ez fölötte költséges dolog lévén, eddig még nagyon kevesen szánták rá magukat.

Az 1888-ik évi aug. hó 19-én kelt nyilatkozatban Zbell Lajos öreg tanító önkényt lemondott hivataláról, a jövedelem egyharmad részére. Ezen lemondás az esperesség jóváhagyása után jogerőre emelkedvén, jövendőbeli rendes tanítónak Péter János eddigi segéd lett egyhangulag megválasztva, az 1889-ik évi jan. 20-án tartott közgyűlésen oly kötelezettséggel, hogy az öreg tanítónak, a jövedelem egyharmad részét köteles kiadni, annak holtanapjáig.

Az 1891-ik évi máj. hó 3-án tartotta az egyház, az 1790—91-iki XXVI. t.-cz. meghozatalának százéves emlékünnepe, hálát adva Istennek, hogy immár a magyar két protestáns egyház szabadon gyakorolhatja szeretett evangéliumi hitvallását.

A következő években semmi nevezetesebb esemény elő nem fordult az anyaegyházban; a sápi fiókgyülekezetben azonban Hanzély Béla egy igen csinos harangláb-kápolnát építtetett a maga költségén és a berczeli fiók-

gyülekezet egy új harangláb építését határozta el 1897-ik évi április hó 4-én, mely azonban csak a f. évben 1900-ban épült fel s azon időtől mindedig a két harang használata szünetelt.

Az 1897-ik évben Bernáth János szarvasi lakos, egyházunknak 300 frtot osztr. ért. hagyományozott végrendeletileg, melynek egyharmada mint szegények alapja, egyharmada mint iskolai ösztöndíj alap kezelendő és egyharmada egyházi célra fordítandó. Áldás és békesség lebegjen az adományozó sirja fölött!

Az 1898-ik évi május hó 1-én tartott egyh. közgyűlés kimondta a papi és tanítói munkaváltságot, midőn is a hívek a lelkésznek ennek fejében 200 frtot, a tanítónak 110 frt 20 krt osztr. értben fognak évi váltságdíjul fizetni.

Ezen évi október hó elején egy párját ritkító eseménynek volt tanuja az egyház, melyet mint a hitbuzgóság ragyogó példáját fel kell említenem. Ugyanis Krizsan Jánosné sz. Koncsos Zsuzsanna, Apkó Mihályné sz. Apkó Anna, Kaluzsa Jánosné sz. Bartos Mária és özv. Kovács Mihályné sz. Bartos Örszébet megjelenvén a paplakon, 10 frtjával osztr. értékben 40 frtot tettek le s fölkérték a lelkészt, hogy adakozásra hívja fel a többi gazdaasszony hiveket is, 4 bronz oltári gyertyatartó és egy templomi csillár (luszter) megszerzéséhez. Rövid pár hét alatt e célra 126 forint gyűlt be, melyhez valamennyi gutai asszonyhívek hozzájárultak, kivéven egyetlen gazdaasszonyt, a ki mindannak daczára, hogy ő a legvagyonosabb közöttük, egy fillért sem adományozott — mert ugymond — a férje azt neki megtiltotta.

Hogy ezen buzgó asszonyhívek emléke meg legyen örökítve, ide iktatjuk azok neveit az adományozott összeggel együtt: Krizsan Jánosné sz. Koncsos Zsuzsanna 10 forint, Apkó Mihályné sz. Apkó Anna 10 frt, Kaluzsa Jánosné sz. Bartos Mária 10 frt, özv. Kovács Mihályné sz. Bartos Örszébet 10 frt, Bartos Mihályné sz. Pauko Mária 5 frt, Imro Mihályné sz. Bartos Zsuzsanna 1 frt, Gerhát Istvánné sz. Cselovszky Zsuzsanna 4 frt, Siinko Pálné sz. Vlkau Zsuzsanna 2 frt, Hornyák Gáborné sz. Szlovák Anna 10 frt, özv. Neczpal Györgyné sz. Krajcs Judit 4 frt, Szlovák Jánosné sz. Brhlik Mária 2 frt, Dudás Mihályné sz. Vrbovszky Örszébet 2 frt, Hornyák Jánosné sz. Szlovák Zsuzsanna 2 frt, Melis Jánosné sz. Csriepok Anna 3 frt, Puskel Györgyné sz. Petrik Zsuzsanna 3 frt, Pleva János

nosné sz. Brhlik Zsuzsanna 2 frt, Puskel Jánosné sz. Petrik Teréz 3 frt, Hanagyik Györgyné sz. Peti Zsuzsanna 2 frt, Hausz Jánosné erdészné sz. Rausz Mária 2 frt, özv. Pittner Pálné nagyszelezsényi tanítóné sz. Ivánka Teréz 3 frt, Badinszky Jánosné sz. Rusznák Anna 2 frt, Hibszyk Jánosné sz. Filcsik Anna 1 frt, Petrás Mihályné sz. Hanagyik Anna 2 frt, Gerhát Jánosné sz. Bartos Anna 1 frt 50 kr., Danielisz Samuné sz. Krizsan Mária 1 frt, Dudás Pálné sz. Gerhát Anna 1 frt, Puskel Pálné sz. Hegedüs Hani 1 frt 50 kr, Puskel Zsuzsanna 1 frt, Peti Mártonné sz. Krizsan Mária 1 frt, Antalics Pálné sz. Peti Anna 1 frt, Bartos Pálné sz. Melis Zsuzsanna 2 frt, Obrczján Samuné sz. Matusidesz Rozi 2 frt, Magyar Istvánné sz. Obrczján Zsuzsanna 1 frt, Molcsán Teréz 1 frt, Mega Jánosné sz. Lajtós Anna 1 frt, Horvát Jánosné sz. Kulo Anna 1 frt, Bartos Istvánné sz. Hornyák Anna 1 frt, Hornyák Jánosné sz. Pleva Zsuzsanna 1 frt, Kovács Jánosné sz. Gerhát Zsuzsanna 1 frt, Tarjányi Mihályné sz. Molcsán Etelka 1 frt, Fergés Pálné 50 kr, Bágyon Györgyné sz. Malyo Zsuzsanna 1 frt, Petrás Györgyné sz. Hanagyik Teréz 1 frt, Vrbovszky Mihályné sz. Gerhát Katalin 1 frt 50 kr, Puskel Györgyné újra 1 frt, Medla Mihályné sz. Pravda Borbála 1 frt, Krizsan Mihályné sz. Havjár Mária 1 frt, özv. Somogyi Ödönné alezredesné 2 frt, Kulo Istvánné sz. Ferik Zsuzsanna 2 frt; összesen 126 forint osztr. értékben.

Egyedül Bartos Sámuel családja nem áldozott egy filéért sem az Ur szent oltárára, pedig az Ur különösen őt halmozta el a legtöbb földi javakkal és adományokkal. Szomorú, szégyenletes példa! (1. Korinth. 1. 23.)

Ezen összegben Budapesten, u. m. 45 frton 4 bronz gyertyatartó és 76 frton egy templomi csillár vétetett s már ezen évi templomszentelési emlékűnnepen fölállított s ugyancsak ez évi deczemb. 31-én, az első Sylveszter esti istentiszteletet tartottuk az összes hivek megható ajtatossága mellett.

Az 1899-ik év a gutai egyháznak a leggyászosabb éve. A szépen s erőnket túlhaladó áldozatokkal kijavított templom, torony porráégett, a harangok megrepedeztek, részben összelapultak, az orgona tönkrement, a karzat összeroskadt s a padok megrongálódtak. És csodálatos végzet! A községben alig égett le néhány ház, az is távol a templomtól, mégis ezek közt kellett lennie az Isten házának is!

Julius 28-án délután 3 óra tájban kigyult a Krizsan János háza s nyomban jobbra-balra egy-két ház. A tűz azonban ott, a következő cserepes házaknál megakadt, de a nagy szélvihar a fölhevített tüzes perjét egyenesen a templomra zuditotta úgy, hogy ennek zsindeyes fedélgerince tüzött fogott. Oltásról a nagy viharban szó sem lehetett. Jöttek ugyan Vanyarczról, Berczelről, Kövesdről, Acsáról fecskendők, de már akkor késő volt, a láng úgy a templomot, mint tornyot már egészen körülnyaldosta. A hivek a templomból mindent kihordtak, u. m. az oltárképet, csillárt, gyertyatartókat, oltári terítőket, de az orgona, bár azt is darabokra szedve kivitték, egészen tönkre ment. A padokat a bolthajtásos szentélybe hordták össze egymás tetejére rakva. Részben beégett a mennyezet is, de a fecskendők a szószéket és a padokat mégis megmentették. A nép sirva, jajgatva mentett a tanító vezetése mellett, a mi menthető volt, a legnagyobb életveszedelem között, minthogy minden pillanatban várni lehetett, hogy a mennyezet rájuk szakad.

A templom lángja, a szélről csapdosva, tőszomszédságában levő három házat támadott meg, u. m.: a paplakot, Bartos Pál és Obruczján Samu házát. Ez utóbbi szalma alatt lévén, menthetetlenül elpusztult; hanem a paplakot és Bartos házát, nagy erőfeszítéssel bár, de mert cserép alatt van, meg lehetett mégis menteni.

És a lelkész?! — Éppen azon a napon kelt fel hosszu, súlyos betegségéből; de mert ő is résztvett az oltásban, újra visszaesett bajába s csak hetek múlva volt képes fellábalni.

Az istentiszteletet az iskola tantermében tartottuk; megható és fájdalmas volt a lelkésznek első találkozása hiveivel, a kinek szolgálatát oly régen nélkülözték. Előbb kisírták magukat, aztán föllelkesítették egymást, úgy, hogy a templom építéséhez nagy buzgalommal s haladéktalanul hozzáfogtak.

A nagy szerencsétlenségben az volt a szerencsénk, hogy templomunkat elég magas árban, 276+ frt osztr. értékben biztosítottuk s mert a Dunáninnyi egyházkerület (a hová a zsinati törvények intézkedése szerint a Bányakerületből, egész nógrádi, honti és barsi espereségekkel, csatolva lettünk) szerződése értelmében történt a biztosítás, ezen összegből az «Első magyar általános biztosító társaság» semmit sem vonhatott le kopás fejében.

Mindenekelőtt azt határozta az 1899-ik évi augusztus hó 6-án tartott presbyteri gyűlés, hogy az építkezést nem adja át vállalkozónak, mert az sokba kerül, hanem házilag végezteti. Igaz, hogy ezzel a lelkész vállaira nagy terhet raktak, mert mindenütt neki magának kellett jelen lenni s a munkát vezetni s ellenőrizni: de a lelkész, a kinek elsősorban magának szíven feküdt a mielőbbi gyors építkezés, habár még mindig gyöngélgelő volt, a nehéz munkát magára vállalta, csak hogy az egyháznak a nagy munka minél kevesebb pénzébe kerüljön.

Ácsmunkára nézve megalkudtunk Nagy András budapesti ácsmesterrel 426 frt 09 krba osztr. értékben, mely áron föl kellett állitania a templomra és toronyra a fedelet s a mennyezetet az egyház anyagából. Bádogos-munkára alkura léptünk Weisz Herman dacsókeszii bádogosmesterrel a torony befedésére nézve czinklemezzel, úgy, hogy a torony fedelét az ácsmester által beterjesztett mintarajz szerint készíti, a fedél minden oldalán diszes, bronzirozott, kidudorodó 4 zsalugáterrel és a templom fedelének kétoldalt levő behajlásán bádoglemezt alkalmazva, mindent a saját anyagából, 400 frton. Ezen azonban a közgyűlés akként változtatott, hogy a torony fedeléről a 4 bronzirozott zsalugáter-ékitménytől elállott s ennek fejében a bádogos 50 frtot leengedett a 400 frt munkadíjból. Kár volt itt az egyháznak fősvénykednie, mert a torony tetejét, mely most csupaszon áll, a legszebb, legértékesebb szépségétől fosztotta meg azon csekély 50 frt levonásával.

A kőmives-munkára nézve a beterjesztett költségvetések közül a Krivánszky István és Pavlovics Lajos berczeli mestereké fogadtatott el, mint legolcsóbb, 330 frtban. Ezenkívül 100 frtot kaptak állványok fejében és a fuvar- s gyalognapszám fejében szintén 100 frtot, melyet a gutaiak készpénzben váltottak meg; összesen tehát 530 frtban. Az anyagot azonban az egyház volt köteles adni.

Az egyház gyűlésileg kimondott határozata szerint a templomot poltári cseréppel, a tornyot horganynyal (czink) fedtük.

Eredetileg nem volt szándékunk sem új harangot, sem új orgonát venni, azon reményben, hogy az öregek megfelelnek. Azonban csakhamar meg kellett győződnünk, hogy úgy a harangok, mint az orgona hasznavehetetlenné vált.

A lezuhant 3 harangot fölállitottuk a falu közterén,

a templom fölött, egy ideiglenesen összetákolt haranglábon és azonnal sajnósan tapasztalnunk kellett, hogy hangjuk megváltozott; később a középső végigrepedt, úgy, hogy úgy szólt, mint egy törött vasfazék; a legkisebb a tűzből összelapulva került ki s a legnagyobbban egy nagy égett folt maradt. Ily körülmények közt elhatároztuk, hogy mind a 3 harang helyett újat veszünk s a régieket becseréljük. Pozdech módszere szerint, ennek utóda Thúry János és fia budapesti harangöntőnél megrendeltünk egy «H» hangú, 308 kilogramm súlyú, egy «D» hangú, 191 kilogramm súlyú és végre egy «Fis» hangú, 97 kilogramm súlyú 3 harangot, összes fölszerelésével s föllállításával együtt 1192 frton osztr. értékben, melyre 315 frt foglaló lett fizetve s a régi harangok ércze 310 frtba bevéve; igen szép hangzású haranggal látta el magát az egyház. Megjegyzem még, hogy ezen 3 harangot csupán a gutai hívek a maguk költségén szerezték be, úgy, hogy ahhoz a fiókgyülekezetek, u. m.: Sáp, Berczel, Kövesd és Becske hívei, semmivel sem járultak hozzá.

Ugy a templom, torony, mint a harangok már ezen évi november 1-én elkészültek, úgy, hogy püspök urunk, dr. Baltik Frigyes, b-gyarmati lelkész Ó méltósága, november 12-én templomunkat, harangjainkat ünnepiesen fölszentelhetette, az összes helybeli ur családok s az egyetemes felügyelő ur, báró Prónay Dezső Ó méltósága és úgy a helybeli egyház összes hívei, valamint a szomszéd egyházakból seregesen összegyülekezett tengernyi népsokaság jelenlétében.

Az öreg orgona, mely 1852-ben a Gusztáv Adolf-egylettől kapott 400 frton osztr. értékben lett véve, — ugyan meg nem égett, hanem darabokra szétszedvén, hasznavehetetlenné vált; különben is, minthogy nagy templomunkba gyenge hangúnak bizonyult: az egyház új orgona beszerzését határozta. Ennek alapján Kiepszél István orgonakészítőnél Besztercebányán megrendeltünk egy 5 változatú, pedálos, előljátszó orgonát 800 forinton, melynek f. é. május 20-ig fel kell állitva lennie és ugyancsak f. é. május 31-én tartandó canonica visitáció alkalmával a püspök által fölszenteltetnie.

Éddig a templomra következő összegek jöttek be:

1. Biztosítási díj az első m. ált. bizt. társaságtól	2764 frt 30 kr.
2. Vanyarci hívektől gyűjtés	25 frt — kr.

3. Báró Prónay Dezső egyet. fel- ügyelő 8 ezer téglát	144 frt — kr.
4. Egyetemes gyámintézettől . . .	50 frt — kr.
5. Egyetemes közalapról	100 frt — kr.
6. Ő Felsége a király kegyelmes ajándéka	100 frt — kr.
7. Kivetés az összes hivekre . . .	1006 frt — kr.
	<hr/>
Osztr. ért. forint	4189 frt 30 kr.
Költségvetés szerinti szükséglet . .	6700 frt 79 kr.
Levonandó eddigi fedezet	4189 frt 30 kr.

Osztr. ért. hiány 2511 frt 49 kr.

Ezen 2511 frt 49 kr. hiányzó összeg másképp nem fedezhető, mint jótékony intézeteink, u. m.: gyámintézeti nagy szeretet-adomány, egyet. közalap, báró Baldácsy-féle alap és Gusztáv Adolf-intézet adományai által, mert a hívek már eddig is túlvannak terhelve, úgy, hogy többet elviselni képtelenek.

* * *

Nem volna teljes ezen egyházi történet, ha az itt működött kántor-tanítókról megfeledkeznénk. Az egyház kántor-tanítóiról, iskolamestereiről, rektorairól csak 1707-től kezdve van említés téve; minthogy pedig az egyháznak már 1620-ban volt rendes lelkésze, nem tételezhető fel, hogy ugyanazon idő óta ne lettek volna egyuttal tanítói is; sőt valószínűnek tartom, hogy 1620 előtt is már, mindjárt a község alapítása után, 1543. év körül, ellátták magokat tanítókkal, mint ide felső Nógrádból és Zólyomból telepedett hitbuzgó lutheránusok, részben Huszita-utódok.

Az egyház kántor-tanítóinak névsora és rövid életrajza telhát, a mint az, az iskolai diáriumban följegyezve található, a következő:

1. Pleskó János, Szentpéterről lett meghiva, Herman Sámuel lelkészkedése alatt, 1707—1712-ig terjedő időben — s azt mondják, hogy neje vak volt. Ezen tanító az uralkodó pestisben halt meg.

2. Zolyi János, rakonczi születésű, az uralkodó pestis után, körülbelül 6 évet töltött Gután, mint nőtelen ember; azután vissza tért szüleihez Rakonczára.

3. Rakitka N., a ki állítólag sok évet tanítóskodott ezen egyházban, majd Bérré lett meghiva; onnan pedig a magyar alföldre.

4. Raffanidesz Sámuel, ez, a mint mondják, 8 évig

viselte tanítói hivatalát Gután; majd lelkésznek szenteltetvén fel, ezen minőségben Ledénybe, Hontmegyébe távozott.

5. Liptay György, másképp Gutyan, dobrocsi születésű, 1717-ik évi június 23-án foglalta el hivatalát s itt élt 1751-ig; azután Apostagra költözött leányához.

6. Polónyi János, itt működött 23 évet 1751—1774-ig s ezen évi november 8-án jobblétre tért.

7. Krajcsovitz György, Békés-Szarvasról való és nógrádmegyei Bakóról, a hol Egry László fiánál, Józsefnél nevelő volt s a mellett más urak gyermekeit, u. m. Jezericzky Pál, Murányi Tamás, Buócz Sámuel, Gáspár Tamás és Hudoba János fiait oktatta, — meghivatván Gutára 1774-iki november 20-án próbára, e hó 25-én mindenestől ide költözött. Öt évet töltött az egyházban csupán, mert súlyos betegségbe esvén, a hivek mindenképen zaklatták, úgy, hogy testvére Szarvasra vette magához 1779-ik évi november 4-én.

8. Krnoch Mihály, 1779-ik évi november 20-án, a pozsonyi iskolából hivatott meg, liptómegeyi születésű volt; tőlünk 1783-ik évi szeptember 16-án Czinkotára távozott tanítónak.

9. Morvay János, árvamegeyi születésű, Legénden Záborszky fiainál nevelősködött; Glósz Péter lelkész idejében 1783-iki szeptember 17-én, rektornak és községi jegyzőnek hivatván meg, 1786-ik évig szolgált; midőn betegségbe esvén, meghalt 26 éves korában, ez évi nov. 10-én.

Időközi utóda volt Schmál Dániel, szentiványi iskolának a tanítója; majd

10. Tomka Gáspár, turóczmegeyi születésű, 1786-ik év végével Tót-Győrkről jött ide tanítónak és jegyzőnek; innen 1804-ik év végén Legéndre távozott.

11. Gazdik Márton, alsó-sajó-gömöri születésű, mint pozsonyi tanulót hívták meg 1805-ik évi január hó 14-én. Azouban külföldi akadémiát akarván látogatni, 1806. évi jun. 18-án Pozsonyban, majd a következő julius hóban, Hamaljár Márton superintendus előtt letette a hitjelölti (candidaticum) vizsgát; de a francia-poros és osztrák háboru miatt külföldre nem mehetvén, itt helyben maradt továbbra is tanítónak s 1807. évi augusztusban megnősült. Majd 1814. évi jun. 25-én Lyci Kristóf superintendus lelkésznek szentelte fel, Alsó-Bodonyba hivatott meg lelkipásztornak.

12. Szuchány Márton, gömörmezei Rochfalváról való, a pozsonyi iskolából hivatván meg, 1814. évi július 1-én lett tanítónak beigtatva, hivatalát 1815. évi júliusig viselte; orvosi pályára készülvén, Bécsbe az egyetemre távozott.

13. Lehotkay Máté, túrócmezei Dulitz községbeli születésű, a dengelegi leánygyülekezetből hívták meg 1815. évi július hó 12-én. Ezen jeles tanító, a ki az egész egyház tetszését megnyerte, meghalt 1823. évi szept. 17-én.

14. Lehotkay Gábor, a pozsonyi iskolából meghíva, előbb beteg atyját helyettesítette, majd ennek halála után rendes tanítónak választották és 1826. évi július 1-ig működött, midőn elhagyva a tanítói pályát, iskoláit tovább folytatni távozott.

15. Bruck János, hogy honnan hívták meg és hova távozott, az a diariumból meg nem állapítható (mondják, hogy Aszódra). Ide jött 1826-ban ősszel s 19 évet töltött itt; botrányos magaviselete miatt azonban kényszerítve lett 1846. évi április hó végével hivataláról lemondani.

16. Zbell Lajos, a kinek atyja Közép-Palojtán, Hontmegyében tanító volt, született 1817-ben. Iskoláit Rozsnyón, Lőcsén és Losonczon végezte. Előbb Kis-Zellőben tanítókodott 1840—46-ig, majd Gutára lett meghíva tanítónak és községi jegyzőnek. Hivataláról az 1888-ik évi aug. 19-én, részint magas kora, részint betegeskedése miatt a jövedelem $\frac{1}{3}$ -dára lemondván, élete hátralevő éveit Gután, saját házában töltötte és 1893. évi jul. 12-én meghalt.

17. Péter János, a jelenlegi tanító, született gömörmezei Ratkón 1866. évi febr. 18-án, a hol atyja András, iparos volt. Iskoláit végezte, nevezetesen a gymnasiumi IV. osztályt Sajó-Gömörön és Rozsnyón s a képezdét Eperjesen. Gutára 1884-ben jött elődjéhez segéd-kántortanítónak s miután az előd hivataláról önkényt lemondott, rendes kántortanítónak választották meg. Tanítóképezdei oklevele van, melyet az eperjesi tanítóképezdében kapott.

Jegyzet. Midőn az iskolai diarium egész biztossággal határozza meg Liptay György működési évét 1717-től; valamint az első tanító, Pleskó János tanítóságát Herman Sámuel lelkészkedése és az uralkodó pestis idejére 1707—1712-ig; egyuttal a Zolyi Jánosét a pestis utáni közvetlen időre teszi: úgy Rakitka és Raffanidesz, ha egyáltalán Gután tanítók voltak, még Pleskó János előtt lehetnek csupán, mert különben Pleskó és Liptay évei közt, ezek működési évei ki nem telnének.

Érdekesnek találom közölni a legrégibb és a mostani családok neveit.

I. Legrégibb családok nevei:

Abelovszky, Antalics, Bartos, Bruszniczky, Benyo, Bartos másképp Majernik, Csapoda, Csizmár, Csernák, Dudás, Dobsinay, Debnár, Ferik, Fábry, Gerhát, Grnyo, Gubicza, Gubo, Hrcska, Chovan, Chrtan, Hruska, Juhász, Imro másképp Lajtos, Janek, Kártik másképp Sován, Krizsan, Kizur, Kulo, Kulik, Kukul, Kozelnik, Klement másképp Hankel, Liszko, Liska, Lajtos, Marcsek, Magas, Melicher, Mihály, Mega, Mravik, Neczpál, Ondro, Omaszta, Prachár másképp Csincsala, Puskel, Polovicska, Peti, Petrás, Pivarsci, Prandovszky, Rusznák, Skolnik másképp Kanász, Saskó, Stevák, Szlovák, Sinko, Sichter, Sussik, Torday, Zibura, Záhony, Wolak, Varga, Wolovjár, Volacsikin.

II. Mostani családok nevei:

Adámi, Antalics, Apko, Bartos, Bruszniczky, Bágyon, Badinszky, Benko, Dudás, Danielisz, Fucsko, Gyalog, Gerhát, Hanagyik, Hibszyk, Hornyák, Holicza, Héviz, Horvát, Hlavács, Hanzély, Jakus, Jeszenszky, Kalmár, Chlepcsok, Krizsan, Kulo, Koncsek, Kovács, Kosarnik, Kohut, Lajtos, Molcsan, Matusidesz, Melis, Mráz, Mega, Macsicska, Medla, Müller, Neczpal, Obruczján, Obrtal, Puskel, Peti, Petrás, Pleva, Paulo, Prónay, Simko, Szlovák, Singel, Szántó, Zibura, Vrbovszky, Veres, Unatinyi.

Vége, mint közérdekű dolgok nem mellőzhetőek halgatással a következők:

Gután helyben ezidő szerint gróf Zichy-féle zsélyi Seniorátusnak és özv. Somogyi Antalnének sz. Tóth Teréziának van földbirtoka; mindkét család azonban róm. katolikus.

A község jelenlegi előjárói: Géczy Béla körjegyző, Berczel székhelylyel; — Barok József orvos, szintén Berczel székhelylyel; — Gerhát István bíró, — Petrás Mihály törvénybíró; — id. Pleva János és Bartos Pál esküdtek; — Vrbovszky Mihály közgyám; — Gerhát János bakter, egyuttal harangozó.

Továbbá 1896. évi szept. 8-án nyitották meg s adták át a közforgalomnak, az Aszód—B.-Gyarmat—Szécsény—Losonc közti közlekedő ugynevezett nógrádmegyei helyi érdekű vasutat, mely alkalommal Guta vasuti állomást, postát, sürgönyhivatalt nyert, valamint az állomástól kiindulva, Berczel és Sáp felé kövezett utat kapott.

Habár ezen egyháztörténetben nagyobb részét már ben foglaltatik, a mi a canonica visitatio jegyzőkönyvében is előfordul; mindazonáltal szükségét látom a nevezetesebb tények följegyzését itt is, a történeti hűség és teljesség szempontjából.

A canonica visitatiót a gutai ág. hitv. ev. anyaegyházban dr. Baltik Frigyes, dunáninneni püspök ur Öméltósága az 1900. évi május hó 31-én teljes ünnepélylyel tartotta meg. Hozzánk öméltósága a püspök ur, Vanyarczról máj. 30-án d.-u. érkezett; a berczeli határban Veres Ernő földbirtokos hivünk fogadta szivből fakadó «Isten hozott»-tal s az ott összegyülekezett, gutai legényekből szervezett, lóhátas bandérium vezetése mellett, harangzúgás közt jött a gutai paplakba, melynek udvarán az összes egyházhivek jelenlétében, Hanzély Béla felügyelő üdvözölte szivreható szavakkal, az egyház nevében, Melis Anna hajadon virágcsokrot nyújtott neki rövid mondókával.

A püspök kíséretében voltak: Wladár Miksa főesperes, Beniczky Árpád egyházmegyei felügyelő, Biszkup Béla esp. főjegyző és Plachy István sziráki főszolgabíró, mint törvényes tanu (testimonium legale).

Délután felolvastuk a már előre megszerkesztett canonica visitatio jegyzőkönyvét, melyből következők emelendők ki:

Guta község lélekszáma: 686. Ebből ág. hitv. ev. 538, református 8, róm. kath. 106, izr. 34.

A gutai ág. ev. egyházhoz 5 község van csatolva, részint mint fiókegyház, részint mint szórványhely. Ezek a következők:

Becske, ág. hitv. ev. 11, r. kath. 912 és izr. 14.

Berczel, ág. hitv. ev. 116, ref. 4, r. kath. 1578, izr. 118.

Kövesd, ág. hitv. ev. 35, ref. 10, r. kath. 396, izr. 16.

F.-Sáp, ág. hitv. ev. 19, ref. 4, r. kath. 358, izr. 21.

A.-Sáp, ág. hitv. ev. 25, ref. 1, r. kath. 451, izr. 8.

A gutai egyházhoz tartozó összes ág. hitv. ev. hivek száma tehát 744 lélek.

Guta eredetileg szlávajku volt, de valamennyien beszélnek magyarul, valamint az iskolában minden tantárgyat magyar nyelven adnak elő. A többi idetartozó községek azonban tisztán magyarok, kivéven Alsó- és Felső-Sápot, ahol a lakosság zöme szintén szláv nyelvű, de az ág. hitv. evangélikusok ott magyarok.

Hanzély Béla egyházfelügyelő, sápi földbirtokos,

F.-Sápon egy igen szép, 400 forint osztr. értéken fölüli költséggel, kápolnaszerű haranglábát építtetett saját pénzén, azon két harang számára, melyet bold. édes atya László ajándékba vett az ottani fiókegyháznak; valamint neje, sz. Majláth Etelka urnő sajátkezüleg himzett remek oltár- és szószékterítőt adományozott a gutai templomba.

Bartos István családja pedig egy gyászterítőt ajánlékozott az oltárra és szószékre.

Kaptunk 1900-ban a Gusztáv Adolf-egylettől egy aranyozott ezüst kelyhet ajándékba; továbbá az egyetemes magyar ev. gyámintézet nekünk adta az 1900-ik évi 400 forintos szeretet-adományát, melyet mi az orgona vételére fordítottunk, mely 820 forintba került, de tisztán jótékony adományokból fizettük ki, úgy, hogy a hivekre egy fillért sem kellett kivetni.

Valamint Felső- és A.-Sápnak haranglábja, 2 harangja és külön temetője van; úgy Berczelnek is, a hol különösen Veres Ernő földbirtokos, hívünk hitbuzgalmából 1900-ban új harangláb épült, a már régibb időkben szerzett 2 acélharang számára. Külön-külön temetője van Becskének és Kövesdnek is.

A jelenlegi presbytérium, azaz egyháztanács áll, a lelkész és felügyelő ikerelnöksége alatt, 14 tagból: gutai 10, berezeli 2, sápi 1 és kövesdi 1. U. m. Fényes Lajos lelkész, Hanzély Béla felügyelő, Péter János kántortanító, Veres Ernő földbirtokos, Bartos István földmives, Bartos Mihály földmives, Bartos Sámuel földmives, Gerhát István földmives, Hornyák János földmives, Puskel János földmives, Obrczján Samu iparos, Vrbovszky Mihály földmives. Hlavács Pál iparos, Petrás Mihály zsellér, Kovács Pál zsellér, Tarjányi Mihály iparos. Azonkívül hivatalból Szlovák János gondnok és Badinszky János egyházi.

A visitationális istentiszteletet a templomban zsúfolt közönség részvéte mellett május 31-én d.-e. tartottuk előbb a helybeli lelkész, majd dr. Baltik Frigyes püspök által. Ez mindenekelőtt felszentelte az új orgonát s aztán megragadó beszédet mondott, buzdítván a hiveket Istenbe vetett igaz keresztyén hitre, a Jézus Krisztus által s végre megáldotta a gyülekezetet.

Megvizsgálván az iskolát is, megdicsérve a tanító odaadó buzgalmát, majd a templomban a lelkész, felügyelő és az összes hivek hitbuzgóságát méltatva, a püspök ur

d.-u. órákban, harangzugás közt s a népek kegyelete kíséretében a vasuti állomásra távozott.

Isten áldása legyen főpásztori munkáján.

*

Isten határtalan kegyelméből megirtam a gutai ág. hitv. evang. anyaegyháznak történetét. Oh én édes hiveim az Ur Jézus Krisztusban! olvassátok azt szorgalmasan; látva egyházatok különféle viszontagságait, őseitek kitartó hitbuzgalmát a nem csekély küzdelmekben: merítsetek abból magatoknak erőt, kitartást, evangéliumi szentegyházatok iránt szeretetet, Isten iránt gyermeki hitet és bizodalmat. Az Isten megsegített őseinknek, segít nekünk és segedelmét meg nem tagadja legkésőbbi unokáinknak sem, mert ő azokat, a kik benne hisznek és biznak, soha el nem hagyja. Isten áldása legyen evangéliumi szentegyházunkon, a Jézus Krisztusért! Amen.

